Է. ՏԱՐԻ 2010 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 19 ՀՈՌԻ 4383–Հ. Տ. 28 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1890–Ն. Տ. 10 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1890 – ՀԻՃՐ. 25 ՍԷՖԷՐ 1308 ՈՒՐԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ԱՐԵՒ ԻՐԵՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Նալաթիա, Նորատունկեան-Խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آره‌وك

غزته‌سى اداره‌سنه

Direction du Journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ՌԱՖՈՒՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար 8 օրուան [illegible] տարին	100
» » 4 » » »	80
» » 6 » » »	40
Գաւառաց » 3 » » »	20
» » 6 » » »	100
Օտար երկրներու տարեկան [illegible]	56
» » վեցամսեայ »	28

Դուրս դրկուած լրագրաց համար ճանչցիր Տնօրէնութեան գրաստ է
Խմբագրութեան դրկուած նամակ կամ գրութիւն եւ լրագիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 28 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, 1890

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՄՈՒՆՔ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՄԷՋ

Ազգային Հիւանդանոցի նկատմամբ ինչ ինչ քննադատական հրատարակութեանց պատասխանելով, խոստացանք առանձին յօդուածով մը ցոյց տալ թէ ինչ տեսակ բարենորոգումներու կը կարօտի Ազգիս մարդասիրական այս մեծագոյն հաստատութիւն։

Զենք ըսած երբեք թէ բարենորոգումներու չի կարօտիր Հիւանդանոցն։ Ազգային հաստատութեանց ո՞րն, եթէ մտէն քննենք, չի կարօտիր բարենորոգմանց, և ոմանք հիմնաւոր բարենորոգմանց։ Հիւանդանոցն ամենէն աւելի կը կարօտի ճիշդ ա՛յն պատճառաւ որ Ազգիս բարեգործական մեծագոյն հաստատութիւնն է, այսինքն բազմաթիւ և բազմատեսակ յարկերու բովանդակութիւն մը, որոց իւրաքանչիւրն իւր մասնաւոր պահանջումներն ունի։—Հիւանդարանի քով մոմարան, յիմարանոցի քով որբանոց, մասնաւոր պատսպարելոց հիւրանոցի քով ապուշանոց, ծերանոցի քով անառականոց, անկելարանի քով զգաստարան, գպրոցի մօտ գոմ անասնոց, և այս ամէն յարկեր զոյգ զոյգ, արական և իգական, 6–700 հոգիք ամէն հասակէ, ամէն վիճակէ, մարդկային վշտաց և տառապանաց կատարեալ թանգարան, հոգւէ՛ ուր ընկերութեան ամէն խաւերն և կենաց պայքարին ամէն տեսակ զոհերն իրենց ինքնատիպ ձեւերով ու գոյներով դրօշմեալ ներկայացեալ կը գտնուին։

Շէնքի մը մէջ ո՛րչափ ծակուծուկեր շատ են, միկրոբներն այնչափ աւելի տեղ կը գտնեն պահուրտելու և մեզ վնասելու։ Մատակարարութիւն մը ո՛րչափ աւելի բազմաճիւղ է, վարչական մեքենականութիւն մը ո՛րչափ աւելի մանուածապատ է, պաշտօնէից անկարողութիւնք և անհաւատարմութիւնք ա՛նչափ աւելի նպաստաւոր միջավայր կը գտնեն ի յայտ գալու և սքողուելու միանդամայն։

Անկարելի է ուրեմն պնդել թէ Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ զնդծմունք չեն պատահիր բնաւ։ Հիւանդանոցի պատմութիւնը կեցած է ցոյց տալու համար թէ անցեալին մէջ ո՛րչափ զնդծմունք գործուած են հոն, թէ արդի Հոգաբարձութիւնն իսկ ո՛րչափ զնդծումներ երեւան հանած է։ Ո՛րչափ ալ իրական լինին արդի Հոգաբարձութեան օրով կատարուած բարոքմունք, դարձեալ՝ միտ դնելով հաստատութեան բնութեան և նիւթական միջոցներուն՝ անկարելի է հաւատալ թէ իրենց տեսակին մէջ ամենէն կարող, ամենէն ուղղամիտ, ամենէն քաղաքավար և ամենէն ճշդապահ պաշտօնեայք կը պաշտօնավարեն մեր Ազգ. Հիւանդանոցին մէջ։ Կը հետեւի թէ այս հաստատութեան մէջ քննադատութեան նիւթեր պիտի գտնուին միշտ, ցորչափ մեր փափաքն է օր ըստ օրէ բարւոքեալ և կատարելագործեալ տեսնել ազգային հաստատութիւնները։ Բայց քննադատութիւնք խելքի մօտ և ապացուցեալ իրողութեանց վրայ պէտք է հիմնուին, և քննադատ՝ զեղծումներ նշաւակելու պատրուակին ներքեւ՝ ազգօգուտ անձնաւորութիւններ անուանարկելու և ազգօգուտ ծառայութիւններ ուրանալու ազատ պէտք չէ համարուին։

Համառօտիւ կը նշանակենք ինչ ինչ հիմնաւոր բարւոքումներ, որոց իւր արդի վիճակին մէջ կարօտ կը թուի մեզ Հիւանդանոցը։

Ա. Նոր շէնքին կառուցումն իսկ ինքնին բարւոքմանց մեծագոյնը պիտի լինի։ Հին, տհեւ, խարխուլ և հակառողջական շինուածներու կոյսն որ Հիւանդանոց կը կոչուէր՝ ինքնին ի դերեւ կը հանէր Հիւանդանոցի օգը մաքուր և բնակութիւնն առողջարար և կազդուրիչ ընծայելու միջոցներուն մէկ մեծ մասը։ Նոր շէնքը գիտական նորագոյն պահանջմանց աւելի համաձայն կառուցուած է, և այս իսկ մեծ բարեբախտութիւն մը պիտի լինի ամէն կարգի պատսպարելոց, մանաւանդ երբ այս առթիւ անոնց մահիճք, մահճակալք, ճերմակեղէնք, զգեստեղէնք, վարագոյրք, ի մի բան՝ բոլոր լաթեղէնք ի նորոյ կը շինուին, եւ մաքրութեան ամէն պայմանք լիովին կը գոհացուին։

Բ. Երեք-չորս տարիէ հետէ Աբէ-Եէ իւր խմբագրականաց մէջ սա կարծիքը կը յայտնէ թէ «Որբանոցը պէտք է բոլորովին բաժնել Հիւանդանոցէն»։ Այս ևս հիմնական բարւոքում մը կը բերնայ յառաջ բերել։ Հիւանդանոցի էական դադափարին մէջ Որբանոց չկար, և չէր կրնար լինել։ Առաջները քանի մը մանր որբեր միայն պատսպարութեան համար Հիւանդանոց կը դրուէին, ուր կը պահուէին մինչեւ որ բարերարի մը որդեգիր տրուէին։ 1850–52ին, երբ Սկիւտարի ձեմարանը կը փակուի, անոր գրադարանն և դիրքերն ի Հիւանդանոց կը փոխադրուին, որոյ վարժարանին ալ ձեմարան անունը կը տրուի, իբրև յաջորդ ազգային այն մեծ կրթարանին, որոյ վրայ դրուած յոյսերուն այնքան չատ ի դերեւ ելնելն այն ժամանակի կրթասիրաց մեծ ցաւ էր։ Ասոնք կը ձեռնարկեն ընդարձակել եւ յառաջացնել Հիւանդանոցի Որբանոցն իբրեւ գիշերօթիկ մեծ վարժարան մը, որ թէպէտ երկիցս փայլուն շրջաններ կունենայ, և ուսեալ աշակերտներ կ'արտադրէ, բայց միշտ ի վնաս Հիւանդարանի, որոյ բարեկեցութեան յատկացեալ հասոյթք Հիւանդանոցի ձեմարանին կը գործածուին։ Սահմանադրական վարչութիւնն այս անբնական վիճակը դադրեցուց թէեւ, բայց ժամանակ մը եւաքն Հոգաբարձուք իրենց կրթասիրութեան փորձը տալ ուզեցին՝ վերատին ճոխացնելով Որբանոցի ուսմանց յայտագիրն, ուր արդէն չափէն աւելի որբեր կ'ընդունուէին զորս անուս թողուլ իրենց խղճին կը դպչէր։ Բարեբախտապէս, Ազգ. Վարչութիւնն որոշեց Սովելոց մատակարարութեան յաւելեալ դոյզն չահումն հաստատել Արհեստանոց մը, և՝ ինչպէս Աբէ-Եէի մէջ քանի մը անգամներ բացատրուեցաւ՝ շատ գործնական դադափար է Որբանոցն ըստ ամենայնի բաժնել Հիւանդանոցէն և Արհեստանոցի վերածել։ Սովելոց հասոյթէն զատ, Որբանոցն այս առթիւ կրնայ ընդունիլ Հիւանդանոցի ընդհանուր հասոյթներէն իրեն վերաբերեալ բաժինն, և ուրոյն Խնամակալութեան մը ներքեւ ինքնուրոյն հաստատութիւն մը դառնալ։

Գ. Թէեւ 160 ի չափ յիմարներ միշտ կան Հիւանդանոցի մէջ, բայց յիմարաբոյժ չունինք որ անոնց մէջէն ապաքինութեան ընդունակներուն դարման տանի։ Յիմարաբոյժք Կ. Պոլսոյ մէջ ալ շատ չեն արդէն։ Կարելի չէ՞ արդեօք երիտասարդ յուսալից հայ բժիշկներէն մին յիմարաբուժութեան ճիւղին մէջ մասնագետ լինելու համար Եւրոպա ղրկել՝ այն ապահովութեամբ թէ իւր ծառայութիւնք ընդունելի կրնան լինել Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ։ Աւասիկ դադափար մը զոր Հիւանդանոցի անկեղծ բարեկամներուն ուշադրութեան կը մատուցանենք։

Դ. Հիւանդանոցի յարկերուն մէջ այժմ աչքի զարնող պակասութիւն մ'է որ զանազան կարգի հիւանդք խառն կամ իրարու շատ մօտ պառկած են։ Այս պակասութեան ևս կատարելագործ դարմանը կը յուսանք թէ նոր շէնքը պիտի ընծայէ, ուր շատ աւելի բաժանումներ կան և շատ աւելի միջոց քան հին շէնքին մէջ։

Ե. Եւրոպեան Ազգատանոցներու մէջ կանոն է որ պզտիկ որբերէն մինչեւ խոր ծերութեան հասած պատսպարեալներն ամենքն ալ բանով մը կ'աշխատին, և ձրի հաց չեն ուտեր։ Թէեւ մեր Հիւանդանոցին մէջ պատսպարելոց ոմանց թեթեւ թոշակներով պաշտօն տրուած է, թէեւ կին պատսպարեալք լուացքի և կարկուտի կ'աշխատցուին, բայց այր պատսպարելոց մեծագոյն մասն անգործ կը թողուին։ Բայց ի՞նչու համար իրենց վիճակին և առաջուան արհեստներուն համեմատ ամենօրեայ աշխատութեան չափ մը չսահմանուի այս մարդոց, թէ՛ իբրեւ միջոց ձանձրութիւնը փարատելու և թէ իբրեւ չահու աղբիւր, յորմէ իրենց ալ անձնական բաժին մ'ը կրնայ հանուիլ։

Զ. Հիւանդանոցի մէջ գողութեանց և զեղծմանց առաջքն առնելու համար «Ռէֆորմ»ի դրութիւն մը հաստատուած է, որ տեսականապէս կատարեալ է, բայց գործնականի մէջ ապահով լինելու համար թէ անհաւատարմութիւնք չեն գործուիր, յաճախակի այցելութիւնք և քննութիւնք անհրաժեշտ են Հոգաբարձուց կողմէ։ Դեռ մօտ ժամանակներս Հոգաբարձուք իրենց պաշտօնէն արձակեցին մի քանի պաշտօնեաներ որոց պարտաղանցութեան և անհաւատարմութեան բաւական ապացոյցներ ունեցած էին ի ձեռին։ Բայց երբ, ինչպէս ժամանակէ մ'ի վեր, Հոգաբարձուց թիւն երեքի իջած է, կարելի չէ յուսալ թէ պէտք եղածին չափ յաճախ կ'այցելեն Հիւանդանոց։ Սահմանադրութիւնը կը տրամադրէ թէ Հոգաբարձուք ինն հոգի պիտի լինին։ Թէեւ Ազգ. դիտողութիւն չըներ երբ քաղաքական ժողովոյ 14 անդամոց թիւը իրականի մէջ 4 ի կ'իջնէ, բայց Հիւանդանոցի մէջ գործնական չահեր կան որք կրնան ճնաստիլ։ Հարկ է ուրեմն ըստ կարի ամբողջ պահել Հոգաբարձուաց թիւն, որպէս զի փոխն ի փոխ այցելութեամբք անձնական անընդհատ հսկողութիւն ի գործ դնեն իրենց պատուաւորութեան և աչալրջութեան վստահեալ այն հաստատութեան մէջ։ Անակնկալ այցելութեամբք ամէն բան տեղւոյն վրայ տեսնել և իմանալ և հարցաքննել պատսպարեալները՝ ցայսվայր լաւ արդիւնք տուած է, և լաւագոյն արդիւնք կրնայ տալ զեղծմանց առաջքն առնելու համար՝ եթէ Հոգաբարձուք աւելի լինին թուով և այցելութիւնք՝ աւելի յաճախադէպ։

Է. Սահմանադրութեան մէկ ուրիշ տրամադրութիւնն ևս պէտք է խղճի մօտք յարգել, Հոգաբարձութեան մէջ երկու բժիշկ անդամներ դնելով։ Թէպէտ ցայսվայր անուանուած բժիշկ-Հոգաբարձուք պաշտօն ընդունած չլինին, բայց պատճառ մը չէ Սահմանադրութեան մէկ բանաւոր տրամադրութիւնը մեռեալ տառ թողու։ Նորակառոյց Հիւանդանոցը մանաւանդ նոր պատիւ և կարեւորութիւն մը պիտի ստանայ, և սիրելի է մեզ յուսալ թէ պատուաւոր հաստատութեան մը Հոգաբարձութիւնը վարելու համար գէթ երկու բժիշկներ կրնան գտնուիլ Ազգիս հնազհետ ստուարացող բժշկական դասուն մէջ։

Ը. Սահմանադրութեան համաձայն, Ազգ. Վարչութեան ուրիշ ժողովոց, Խորհրդոց և Հոգաբարձութեանց պէս, Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան ալ պաշտօնավարութիւնն երկամեայ պէտք է լինի։ Թէեւ ժամանակներ եղած են ուր Հոգաբարձուք չնորհէ չնորհ տարի մ'իսկ չէին կրնար պաշտօնավարել, բայց բաւական ժամանակէ ի վեր ընկալեալ սովորութիւն մ'է քառամեայ հաչուել Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեանց պաշտօնն։ Ըստ այսմ, անոնց տեղեկագիրներն ալ քառամեայ են։ Բայց հանգուցեալ բժշկապետը՝ Տ. Թ. Վ. Օրմանեան՝ այդ երկար միջոցին մէջ Ազգին վաւերական տեղեկութիւն մը հաղորդելու համար մերթ ընդ մերթ բացառիկ համարտուութիւններ կ'ընէր, զորս լրագրոյս մէջ ալ ի լոյս կ'ընծայէր։ Մեզ կը թուի թէ Հիւանդանոցին բացուելէն և հաչուոց վերջնական կարգադրութենէն եաքը պատճառ չկայ չվերադառնալու Սահմանադրութեան տարին, Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան համարտուութիւնն երկամեայ և մինչեւ իսկ միամեայ ընելով, որով Ազգն աւելի ստէպ իւր այց առջեւ կ'ունենայ իւր օրտին ամենէն աւելի մօտիկ գտնուող բարեգործական յարկի մը նիւթական ու բարոյական վիճակը։

Թ. Հիւանդանոցին մէջ ուրիշ պակասութիւն մը հիւանդապահներու նուազութիւնն է և վարպետ հիւանդապահներու պակասութիւնը։ Բժիշկներն այս վիճակէ գանգատած են միշտ, և Հոգաբարձութիւնն ստէպ ծանուցում ըրած է հիւանդապահները ուզելով, բայց գործունէութեան այս ճիւղ մեր Ազգին մէջ պատուաւոր չէ համարուած, մինչ Եւրոպիոյ մէջ հիւանդապահք կէս բժիշկ են, և յատուկ ուսում և վարժութիւն կ'առնուն։ Կարելի՞ չէ արդեօք քանի մը աշխատասէր երիտասարդներ աշակերտ տալ Եւրոպեան մի քանի հիւանդանոցներու, ուր ձրիապէս աշակերտելով սովրին հիւանդապահի արհեստն, և յետոյ Ազգ. Հիւանդանոցին մէջ պաշտօնավարելով, արհեստագէտ հիւանդապահներու վարժոց մը կազմեն հոն։ Աւասիկ նոր դադափար մ'ալ որ ծախքի կարօտ է։ Բայց արդեօք այս պատճառաւ անգործադրելի՞ է առ յաւէտ։

Ժ. Հիւանդանոցի արդի Տնօրէնութեան օրով սովորութիւն եղած է չպատասխանել լրագրական հրատարակութեանց։ Կ'ենթադրուի թէ Հիւանդանոցի Տնօրէնութիւնն Հոգաբարձութեան եւեթ պատասխանատու է, և Հոգաբարձութիւնն՝ առ Պատրիարքարան։ Բայց Հիւանդանոցի Տնօրէնութիւնը քանի որ ուղղակի Ազգէն նշանակեալ է, ուղղակի Ազգին ալ տեղեկութիւն կընայ հաղորդել երբ Հիւանդանոցի մէջ պատահած դէպքի մը վրայ լրագրաց մէջ սրտաշարժ հրատարակութիւնք լինին։ Նախորդ Տնօրէնութեանց օրով Հիւանդանոցէն պատասխան կը գրուէր լրագրերուն և այս դրութեան ո՛և է անպատեհութիւնը չէր տեսնուած։ Եր հասկնանք թէ Տնօրէնութիւնը չպատասխանէ այնպիսի հրատարակութեանց որք իրողութիւն չեն պարունակեր այլ միայն թշնամանք։ Կը հասկնանք թէ Հոգաբարձութիւնը բնաւ չյուզուի այդպիսի հրատարակութիւններէ, որք ապաքէն իրեն չեն դպչիր։ Բայց երբ իրողութիւն մը կը պատմուի, կամ դէթ իրեւ իրողութիւն կը պատմուի, պէտք է լուսաբանել։ պէտք է որ Հիւանդանոցի Տնօրէնութիւնն ուղղակէս կամ Հոգաբարձութեան միջոցաւ բուն եղելութիւնն հրապարակաւ պատմէ ի շինութիւն մտաց։ Ողջմիտ հասարակութեան Հիւանդանոցի վրայ ունեցած աւելի կամ նուազ նպաստաւոր գաղափարը չարգիլեր որ երբեմն անախորժ դէպքեր պատահին հոն, որոց երբ հրապարակաւ ակնարկութիւն եւ քննադատութիւն կը լինի, պէտք է որ Տնօրէնութիւն կամ Հոգաբարձութիւն խնդիրն իւր ամէն պարագայիւք ծանուցանէ հասարակութեան, որպէս զի ժողովուրդը գաղափար մ'ունենայ թէ ո՛ր աստիճան զգուշութիւն և խստութիւն ի գործ դրուին՝ Ազգին տուն Ազգին բաղձանաց համաձայն բարեկարգութեան մէջ պահելու համար։ Ժողովրդական հաստատութեան մը նկատմամբ լռութիւնը մահ է։ Պէտք է միշտ խօսուի, նպաստաւոր կամ անպաստ, և Հոգաբարձութեան հետ Տնօրէնութիւնն ևս ինամ պէտք է տանի որ միշտ նպաստաւոր խօսուի։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԻՐԵՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՊԻԵՐ ԵՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Իտալիա նաւախումբ մը կը պատրաստէ, որ Սոմալիներու արեւելեան-ափրիկեան երկրին եզերաց վրայ պիտի երեւի, և իտալեան դրօշն յարգելի պիտի ընծայէ տեղական ժողովրդոց։ Այս նաւախմբէն ի հարկին զօրք և թնդանօթ ցամաք պիտի հանուին։

—Պրազիլիոյ նախորդ վեհապետ Տոմ Փեթրօ իւր ընտանեաց անդամներուն հետ այս պահուս կը բնակի Վէրսայլի մէջ։ Ամէն ժամանակէ աւելի եռանդեամբ ուսման կը պարապի։ Առաւօտուն երկնելուն պէս առաջին գործն է գերման դասախօսի մը հետ երկու ժամեր անցունել, յաջորդաբար կարդալով սանսկրիտ, երբայեցերէն, արաբերէն և հին յունարէն։ Այնչափ բան կը կարդայ կ'ուսումնասիրէ որ բժիշկներն հարկադրուած են խորհուրդ տալ իրեն որ Ֆրանսայի իմաստական կեդրոնէն հեռի երթայ դէպ ի հարաւ, և ձմեռն անցունէ ի Քան։

—Իտալեան լրագիրք ոմանք ծանուցած էին թէ իտալեան նաւարանաց մէջ շինութեան ձեռնարկուած նոր և վիթխարի զրահաւորին պիտի դրուի Մարկարիտա Թագուհւոյն անունն։ Այժմ լրագիրք կը ծանուցանեն թէ թագուհին մերժած է այս պատիւ, ըսելով թէ պատերազմելու սահմանուած նաւու մը տակը կնոջ մը անունը տալ անդէպ է, և քանի որ իտալեան նաւատորմի պատմութեան մէջ բազմաթիւ են քաջարի անմահ նաւագներու անունք, անոնց յիշատակին փառաւորման պէտք է ծառայեն իտալեան նոր մարտանաւուց անունք։

—Գերման կառավարութիւնն որոշեր է մաքսային վրէժխնդրական միջոցներ ի գործ դնել Միացեալ Նահանգաց դէմ, եթէ Նիւ Եորքի կառավարութիւնը չուզէ զիջումներ ընել Մաք Քինլիի օրէնքին ինչ ինչ տրամադրութեանց վրայ, որք առաւելապէս գերմանական արտածմանց կը դպչին։ Գերմանաց մէջ խօսք կայ եւրոպեան առեւտրական միութիւն մը կազմելու, որով ընդհանուր Եւրոպա միահաղոյն դիմադրէ Միացեալ Նահանգաց մաքսապայտ և արգելիչ քաղաքականութեան, և հարկադրէ զԱմերիկա զիջումներ ընել Եւրոպիոյ, եթէ կ'ուզէ իւր ապրանքը վաճառել Եւրոպիոյ մէջ։ Եւ որովհետեւ յաջողութիւն մը մինակ չի գար, եթէ այսպիսի մաքսային միութիւն մը յաջողի Եւրոպիոյ մէջ, այդ առթիւ Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ յարաբերութիւնք պիտի բարւոքին եղեր։ Այնչափ ազէկութիւն մէկէն՝ չիտակը շատ յուսալի չէ։

48

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԷՄԻԼ ՈՒԻԹՊՈՒՌ

ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՆԿՈՒՄԸ

Այդ վայրկենին, մարգիզը շարժումմը ըրաւ, ու ծառին մէկ ճիւղը կոտրեցաւ իր մարմնոյն ծանրութեան տակ։ Ոստերուն ճարճատիւնը սարսուռ մը ազդեց ծաղկատի աղջկան որ ուզելով այս անօրինակ աղմուկին ի՛նչ ըլլալն հասկնալ, աչքերը վեր առաւ։ Գրեթէ նոյն վայրկենին, իր նայուածքն հանդիպեցաւ երիտասարդին զոր նշմարեց իր հիացական հայեցողութեան մէջ։

Բնազդաբար, մանկամարդ աղջիկը շարժումմ մը ունեցաւ դէպ ի ետիւ։

—Պիտի փախչի ու անարեւոյթ ըլլայ, մտածեց երիտասարդը։

Կը խաբուէր։ Գեղանի աղջիկը երկիւղ չէր զգար բնաւ, այլ միայն բուռն զարմանք մը։ Հիմակ՝ անշարժ, աչքերը մարգիզին վրայ յառած, հեւաքերքրութեամբ կը դիտէր զայն։

Երիտասարդը կարմրած էր գեղանի աղջկան հեւաքերքիր ու զարմացկոտ նայուածքին տակ։ Ծառին վրայ կծկուած՝ ինքզինքը դեռեկի դիրքի մը մէջ կ'զգար։

—Օրիորդ, ներեցէք ինծի, թոթովեց։

Աղջիկը երեք քայլ առաւ դէպ ի առաջ, յետոյ բազուկը երկնցունելով, իր թէ ձեռքը կարկառէր, ըսաւ։

—Եկէք, եկէ՛ք։

Ատրիէնի սիրտը սկսաւ սաստկապէս բարախել։ Այս յանկարծական հրաւէրը, որում չէր սպասեր բնաւ, աւելի զարմանք կը պատճառէր իրեն քան հաճոյք։ Սակայն ինք տրամադիր չէր ձեռք քաշել արկածէ մը որ հետզհետէ եղական ու չահագրգիռ երեւոյթ մը կ'առնուր։ Եւաւ կանգնեցաւ, ոտքերը ճիւղերուն վրայ եւ պատրաստուեցաւ պարտէզ ցատքել։

Մանկամարդ աղջիկն աչքովը պատին բարձրութիւնը չափեց։

—Ո՛չ, ո՛չ, ըսաւ։

Ու յարեց։

—Դուռնէն, դուռնէն եկէ՛ք։

Մինչ մարգիզը պատին միւս կողմէն վար կ'ցնկար, աղջիկը դէպ ի տուն կը վազէր։

Երեք վայրկեան անցան։ Ատրիէն դըբան մօտ էր։ Լսեց ծաղկատի աղջկան ոտնաձայնը, յետոյ կղպանքին մէջ դարձող բանալիի մը ճռնչիւնն ու նիգի մը ձայնը։

Դուռը բացուեցաւ։

—Օ՛հ, օրիո՛րդ, ըսաւ երիտասարդն յայտնապէս չփոթած։

Չէր գիտեր թէ ուրիշ ինչ ըսէր։

—Եկո՛ւր, պատասխանեց աղջիկը։

Ներս մտաւ։ Աղջիկը դուռը գոցեց եւ բանալին կղպաքին մէջ թողլով, նիգը միայն դրաւ։ Այս ընելէն ետքը, դէպ ի մարգիզը դարձաւ, եւ վայրկեան մը դիտեց զայն յոտից ցգլուխ։ Շրթանցը վրայ ժպիտ մը կարծես իւր գոհունակութիւնը կը յայտնէր։

—Շնորհքով էք, ըսաւ, մեղմիւ գլուխն օրօրելով։

Այս խօսքերն, որք այնքան տարօրինակ կը թուէին մանկամարդ աղջկան բերանին մէջ, մարգիզին զարմացումն աւելցուցին։

—Ձեր վրայ խօսինք, ձեր վրայ միայն, օրիորդ, պատասխանեց, վասն զի դուք էք գեղեցիկ, սիրուն ու պաշտելի։

Մանկական ծիծաղ մը ունեցաւ աղջիկը։

—Գեղեցիկ, սիրուն, պաշտելի՞, ըսաւ։

Ու վայրկեան մը լուռ մնալէ յետոյ։ յարեց։

—Վարդերն են գեղեցիկ, սիրուն, պաշտելի։ միւս ծաղիկներն ալ գեղեցիկ են։ Հապա թիւեռնիկնե՞րը, որքան աղուոր են։ ճճիներն ալ։ Վարդերը կը սիրէ՞ք, պարոն։

—Շատ կը սիրեմ։

—Թիթեռնիկնե՞րն։

—Անոնք ալ։

—Ճճիներ՞ը։

—Ձեր բոլոր սիրածներն ալ կը սիրեմ։

—Ձիս ալ կը սիրէ՞ք։

Մարգիզն անբացատրելի ցնցում մը ունեցաւ։

—Այո՛, այո՛, կը սիրեմ զձեզ, պատասխանեց, բոլորովին չփոթած։

—Ուրեմն ես ալ զձեզ կը սիրեմ։

Այս անգամ, Ատրիէն չէր կրնար հաւատալ իր ականջներուն, այնքան միամիտ ու անվարժ լեզու մը ունէր այդ տարօրինակ աղջիկն որ հարուստ ու բարեկիրթ կ'երեւէր։

Ժամանակ չթողուց որ երիտասարդը խորհի։ Անոր ձեռքէն բռնեց ու արագապէս դէպ ի պարտիզին խորը մղեց զայն։ Հոն, սքանչելի այծետերեւուկի մը կամարին տակ դրուած նստարանի մը վրայ զայն բազմեցուցնելէ յետոյ, ինքն ալ քովը նստաւ։

Իե

ՃՃԻՆԵՐՈՒ ԴԱԳԱՂԸ

Պահ մը անխօս մնացին։ Ատրիէն նայուածքովը կը լափէր մանկամարդ աղջիկը, կարծես կ'արբենար անոր գեղեցկութեամբ։ անմեղութեան ու անբծութեան անոյշ բուրումմ մը կը ծծէր որք իր մարմնոյն կը թափանցէին։ Արիւնն հրաբորբոք կընթանար երակացը մէջ։ Այսպիսի յուզման մը մատնուած չէր բնաւ, այսպէս խռովուած չէր բնաւ։ Մտածելու իսկ անկարող էր, իրր թէ բոլորովին զրկուած ըլլար իր մտաւորական կարողութիւններէն։ Կը փափաքէր շատ մը բաներ խմնալ։ կ'ուզէր հարցափորձել ծաղկատի աղջիկը, բայց չէր համարձակեր, կամ լաւ ևս, իր միտքը պաշարող բազմաթիւ հարցմանց մէջէն, չէր գիտեր ո՛րն ուզել։

Աղջիկը թեթեւ մը իր թեւին դպաւ։

—Ինչո՞ւ այդպէս երեսս կը նայիս, հարցուց։

—Ինչո՞ւ, կրկնեց Ատրիէն սարսռալով։ բայց կ'զմայլիմ ձեր վրայ, այնքա՛ն շնորհալի էք եւ այնքա՛ն գեղանի։ Ձեզ մօտ ամէն բան կը մոռնամ, բարեկամներս, աշխարհը։ Անցեալն ու ապագան կը ջնջուին։ այլ ևս ներկայ վայրկենին միայն գիտակցութիւնն ունիմ որ զիս հիացմանս տպաւորութեան տակ կը պահէ։ Այնպէս կուգայ ինծի թէ այլ ևս երկրի վրայ չեմ, այլ հրաշալի դրախտ մը փոխադրուած։ Այս սքօղեալ ու անծանօթ անկիւնն, ուր կը շնչէք դուք եւ կ'ապրիք՝ ամէն բան գեղեցկացնելու համար, ուր այս ծաղիկներն, այս ծառերն, այս դալարիք կը փայլին ու կը լուսաւորուին ձեր ցոլացմամբ, այս փոքրիկ անկիւնն ինծի համար տիեզերք կը դառնայ։ Ասկից դուրս բան մը չեմ տեսներ, վասն զի հիացմանս մէջ ձեզմով յափշտակուած եմ։

Մանկամարդ աղջիկը գլուխն օրօրեց մեղմիւ։

—Ձեմ հասկնար, ըսաւ։ իմ հայրս ինծի այդ լեզուաւ չի խօսիր։ եւ սակայն կը տեսնեմ որ ձեր ըսածները լաւ են։ Հայրս զիս շատ կը սիրէ։ բայց երբէք ըսած չէ թէ «գեղեցիկ ես»։

—Ձեր հայելին նուազ գաղտնապահ եղած ըլլալու է, յարեց Ատրիէն։

—Իմ հայելի՞ս։

—Այո՛, երբ անոր առջեւն կ'անցնիք ձեր հրաշագեղ խրատեաչ մազերը շտկելու համար։

—Ահ, գոչեց աղջիկը, իր փոքրիկ ձեռներն իրարու զարնելով։ ճիշդ է, իմ հայելիս կըսէ ինծի թէ Ֆրանչէսքայէն աւելի երիտասարդ եւ աւելի սիրուն եմ։

—Ֆրանչէսքա՞ն ով է։

—Մեր սպասուհին։

Մարգիզը չի կրցաւ ժպիտը զսպել։

—Ա՛հ, ըսաւ եռանդագին ձայնով մը, ապահով եմ որ դուք ձեր բոլոր բարեկամուհիներէն, ձեր ճանչցած բոլոր աղջիկներէն աւելի գեղանի էք։

—Ես ո՛չ մէկ աղջիկ չեմ ճանչնար։

—Ուրեմն մարդ չէ՞ք տեսներ։

—Հայրս եւ Ֆրանչէսքան միայն կը տեսնեմ։

—Ըսել է այս պարտէզէն ամենեւին դուրս չէք ելեր։

—Բնա՛ւ։

—Ա՛հ, քաւ մարգիզը։

Հակիրճ լռութենէ մը յետոյ յարեց։

—Այստեղ գալէ առաջ ո՞ւր էիք։

—Շատ հեռու։

—Հարկաւ հիմակուան պէս առանձին չէիք։ այն ատեն բարեկամներ ունէի՞ք։

—Ո՛չ, պատասխանեց, ես միշտ առանձին եղած եմ հօրս հետ։ Այստեղ գալէ առաջ, տուն մը եւ պարտէզ մը ունէինք ճիշդ այստեղի նման, ամէն կերպ ծաղիկներով լցուած։ Հիմակուան պէս, հայրս ո՛չ զոք կ'ընդունէր եւ ես բնաւ դուրս չէի ելեր։

—Ինչո՞ւ համար։

—Ձեմ գիտեր։

—Ձէի՞ք փափաքեր աշխարհ տեսնել սա ճանչնալ։

—Ո՛չ։

—Բանի մը չէ՞ք ըզմար։

(Շարունակի)

—«Արեւելեան Երկաթուղեաց Նոր-ակազմ Դրամատան» վարչական խորհուրդն, որոյ կեդրոնավայրն է ի Զուրիխ, սապէս կազմուած է. Զուիցերեան շահերը ներկայացնելու համար չորս գերմանազգի կամ զուիցերացի սեղանաւորք կամ ելմտադէտք. անդրլիական շահուց ներկայացուցիչ Պ. Վինսընթ Քայլարտ. ֆրանսական շահուց ներկայացուցիչ՝ Պ. Պ. Հոմպէրկ, Օկիւսթ Լէոն և Օպարէ. գերմանական շահուց ներկայացուցիչ՝ Պ. Պ. Էլվէն Փիթման, Կ. Սիմէնս, Ալֆրէտ Քաուլլա, Քարլ Շրէօտէր, Հ. Կերլիխ, եւ աւստրիական շահուց ներկայացուցիչ են Պ. Պ. Կոլոշվիտ, Մորից Պաւէր և Փրինցիկ Հէրվալթ. Ցիշեցինք արդէն թէ Դրամատան դրամագլուխը պիտի կազմուի 50 միլիոն ֆր.ի սովորական բաժիններէ և 13 միլիոն ֆրանքի առանձնայնորհեալ բաժիններէ. Դրամատունը նաեւ պարտատոմսեր պիտի հանէ. Դրամատեարք ոմանք կ'ուզեն Պերլինի հրապարակին վրայ նպաստաւորել օմ. արժեթղթոց մասին գործողութիւնները, գործակցութեամբ Լոնտոնի և Փարիզի մեծ հաստատութեանց.

—Գերմանական երեք սեղանաւորական տուներ, Տիքրոնթօ Կէզէլշաֆթ, Տէօյչէ Պանք և Տրեզտէն Պանք, պուլկար կառավարութեան հետ կը բանակցին փոխառութեան մը համար, որ պիտի գործածուի Պուլկասի եւ Վառնայի նաւահանգիստները կանոնաւորելու և բարւոքելու.

—Ֆրանքֆորթէ կը գրուի անդլ. սեղանաւորական Մ-Ռ-Ռ-Ռ լրագրոյն.—Օսմանեան մաքսային պարտաթղթոց և Օմ. Կայս. Պանքայի բաժնեթղթոց վրայ գործառնութիւնք չարունակւի են. Օսմ. Պանքայի հզօր խմբակին հետ ի յարաբերութեան գանուող մեր մեծ հաստատութենց մին մեծաւ քանակութեամբ գնեց այս թուղթերէն. Վերստին զրոյց կայ թէ Օսմ. Պանքայի բաժնեթուղթք պաշտօնապէս պիտի ընդունուին Պերլինի Սակարանի գործառնութենց.

—Մաք Քինլիի օրէնքին գործադրութիւնը չսկսած ամերիկեան մաքսատուներէն ապրանք հանելու համար այնքան փութաջանութիւն կար որ սեպտ. ամսուն մէջ հին և չափաւոր սակագնով վճարեալ մաքսերը 22 միլիոն տոլարն անցան, (չորս միլիոն 400 հազար անգլ ոսկի), որ է՝ սովորականէն չորս միլիոն տոլար աւելի.

—Բովանդակ եւրոպեան մամուլն անխտիր Միացեալ Նահանգաց դէմ կը գրէ՝ Մաք Քինլիի մաքսային օրէնքին գործադրման առթիւ. Ուրեք ուրեք կառավարութենց կոչումի կը լինի վրէժինդրութիւն ի գործ դնել ամերիկեան կառավարութեան դէմ՝ տնտեսական կռուանին վրայ.

—Պուլանժէական հրապարակագիրն Պ. Մէրմի, որ Պուլանժէական յայտնութիւնները Ֆիգարոյի մէջ հրատարակելու ձեռնարկելով չատ մը պուլանժէական գործիչներու հետ մեծամարտելու հարկադրեցաւ, իւր ստացած վէրքերուն պատճառաւ այնքան վտանգաւոր վիճակի մէջ է որ «Ցայտնութենց» չարունակութիւնն ընդհատելու հարկադրեցաւ, և բնաւ չի կրնար աշխատիլ այժմ.

—Զանզիպարի վեհապետը չորս միլիոն մարքի փոխարէն Արեւելեան Ափրիկէի եկեղեցոյ վրայ իւր բոլոր իրաւունքները վերջնապէս թողուց Գերմանիոյ. Այս գումարը պիտի վճարէ ո՛չ թէ գերման կայսերական կառավարութիւնն այլ Արեւելեան Ափրիկէի գերմանական Ընկերութիւնն, որ թէ՛ այս գումարն հայթայթելու և թէ՛ այն նորատաց երկրին մէջ երկաթուղի շինելու և այլ հանրօգուտ շէնքեր կառուցանելու համար փոխառութիւն մը ի հրապարակ պիտի հանէ, երաշխաւորութիւն տալով Արեւելեան Ափրիկէի նաւահանգստաց մաքսային հասոյթները.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին նախագահութեամբ կազմեալ յանձնաժողովը, որ կը բաղկանայ Ներքին, Արտաքին ու Դատական գործոց Վեհ. նախարարներէն, երէկ դարձեալ ի նիստ գումարուելով, զբաղեցաւ Հայոց և Յունաց Պատրիարքարաններու առանձնայնորհմանց խնդրոյն քննութեամբ.

Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյն տօնախմբութեան առթիւ, Եգիպտոսի առաջնորդ Գեր. Մատթէոս եպիսկոպոս Իզմիրլեան յառաջիկայ կիրակի հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ յիշեալ եկեղեցւոյն մէջ, ի հոգւոյս մխիթարութիւն թաղին ժողովրդեան.

Պրուսայէն հետեւեալը կը հաղորդեն մեզ.

Ամսոյս 24ին տեղւոյս հոգեւորական դասուն օրհնութեամբ բացուեցաւ Պ. Դաւիթ Քալանթարեանցի Մանկական Պարտէզը. Թէեւ երկսեռ աշակերտաց թիւը տակաւին մեծ չէ, սակայն նոյն օրէն սկսուած է եւ կը շարունակուի դասաւանդութիւնը.

Կը յուսամք թէ յարգելի մանկավարժը պիտի յաջողի օգտակար կացուցանել սոյն հաստատութիւնը Պրուսացւոց.

Ի հանգիստ հոգւոյ Կարնեցի վաճառական բարեյիշատակ Մսերեան Գէորգ աղայի, հիմնադրին համանուն վարժարանին Կարնոյ, յառաջիկայ կիւրակէ, սեպտ. 30, Մաքրիւգիւղի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ յատուկ Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ և հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարէ գիւղին քաջալերիչ Արժ. Տ. Իգնատիոս վրդպ. Շիշէճեան, ըստ բարեհաճ կամաց հանգուցելոյ որդւոյն Գրիգոր էֆէնտի Մսերեանցի.

Յառաջիկայ կիւրակէ, սեպտ. 30 բարեյիշատակ Փափազեան Գէորգ Ամիրայի ննջման տարեդարձը լինելով, ըստ կանոնի վեհ հանգուցեալն՝ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուի ի Ս. եկեղեցւոյ Թաղիս ի ձեռն քարոզչի Արժ. Մովսէս վարդապետի Կէօմրիւկճեան, զոր կը ծանուցանենք բարեպաշտ ժողովրդեան.

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ Գում-Գարուի դրսի
Սարկաւագք Ատենապետ
Գ. Հ. ԱՇՃԱՌԵԱՆ ՍՏԵՓԱՆ ԾՐԻՆԿԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱՐԱՆԹՈՒԹԻՒՆԵՐ ԱՍՏԻՃԱՆՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՆԵՐԱՆՔ

Զինուորական հանդստեան թոչակի մնուկին հաշուակալ անուանեցաւ նոյն հաշուակալութեան օգնական Էմին էֆէնտի.

Զինուորական հանդստեան թոչակի մնուկին հաշուակալի օգնական անուանեցաւ նոյն մնուկի հաշուակալութեան դիւանի դեբատներէն Հաճի Մուսթաֆա էֆէնտի.

Բապիի ատիճան տրուեցաւ Անտառաց և Հանքաց վարչութեան դիւանատան քարտուղարներէն Իպրահիմ Շեմսէտտին էֆէնտիի.

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ կայս. անձնապահ զօրաբանակին պիտոյից ճիւղին նախագահ Միրլիվա Աթքի փաշայի.

Երկրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Այտընի նահանգին նախ. Էմին էֆէնտիի.

Զորրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Աւստրիոյ արտաքին գործոց նախարար Քալնոքի կոմսին ազգականներէն Պառոն Էնգաբ.

Զորրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Ադրիանուպոլսոյ փաստոյի վաճառման պաշտօնեայ՝ Թոդանօղլանցիդ զրոյց հաղարապետ Իպրահիմ էֆէնտիի.

Այլ և այլ կարգի պատուանշանք Միջերկրականի ֆրանսական նաւատորմին հրամանատարաց և բարձրատիճան սպայից ոմանց. Նոյնպէս գերմանացի զինուորական սպայից ոմանց.

Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Սպարապետ Բարձ. Այլ Սաիպ փաշա, Դատական նախարար Վսեմ. Բիզա փաշա, Ներքին գործոց նախարար Վսեմ. Միւնիր փաշա և Բաղքաքեպետ Բըվան պէյ երէկ կայս. պալատ երթալով, ստացան Վեհ. Սուլթանին ինչ ինչ հրամանները.

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Բաղքաքապետ Բըվան պէյ երէկ Բ. Դուռը գնաց և պահ մը տեսակցեցաւ Ներքին գործոց նախարար Վսեմ. Միւնիր փաշայի հետ.

—Ամերիկեան դեսպան Պ. Սալամոն Հէրշ երէկ երկիրուն Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ Բարձ. Մեծ-Եպարքոսին հետ.

ԲԱԹԱՆԹԻ ՏՈՒՐԲԸ

Բաթանթի տրոց խնդիրը Բ. Դրան ուշադրութեան առարկայ եղած է վերստին. Նախարարաց Խորհուրդն իւր չորեքշաբթի աւուր նստին մէջ զբաղեցաւ այս խնդրով եւ քննեց օտար դեսպանաց կողմէ վերջին անդամ առաջարկեալ բարեփոխումները. Խորհրդակցութենց արդիւնքը սա եղաւ որ Բ. Դուռը նոր առաջարկներ պիտի ներկայացուցէ այս մասին.

Կ. ՊՕԼՍՈՅ ԲԱՐԱՓՈՒՆԵՐ

Զորեքշաբթի օրը կայսերական Իրատէ մը եկաւ ի մասին Կ. Պոլսոյ քաղաքացի չինուորական մենաշնորհին՝ զոր, ինչպէս յայտնի է, կը խնդրէ Ֆրանսայի հեռագրաց ու թղթատարութեան նախկին նախարար Պ. Կռանէ յանուն Միշէլ փաշայի. Այդ Իրատէով Բ. Դուռը կը հրաւիրուի նկատողութեան առնուլ զինուորական քննիչ յանձնաժողովոյն նշանակած բարեփոխումներն՝ վերոյիշեալ մենաշնորհի պայմանագրոյն ու յանձնառութենց տեսրի մասին, եւ առաջարկել զայնս Պ. Կռանէի և եթէ այս վերջինն հաւանի, տեղեկագիր մը մատուցանել կայսերական դիւանին՝ որպէս զի վերջնական իրատէն ելլէ.

ՖԷՆԷՐԻ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ

Ֆէնէրի Պատրիարքարանի Սինօդն և Քաղաքական ժողովն չորեքշաբթի օրը համագումար նիստ ըրին ընդ նախագահութեամբ երիցագոյն մետրապոլիտն՝ Էրէյլիի արքեպիսկոպոս Տ. Կերմանոսի.

Ըստ տեղեկութեան Լ. Թէրքէի, այս վերջին դիւմարումն է որուն կը մասնակցին ժողովոյ աշխարհական անդամք.

ՄԱՍՀԱՐ ՊԷՏ

Կրթական Նախարարութեան հաշուակալ Մաղհար պէյ երէկ իւր պաշտօնատեղւոյն մէջ յանկարծամահ եղաւ. Մաղհար պէյ իւր գործերով զբաղած պահուն յանկարծակի տկարութիւն մը զգալով, գեռին ինկաւ եւ թէեւ անմիջապէս բժիշկներ բերուեցան, սակայն Մաղհար պէյ արդէն մեռած էր. Մարմինն անմիջապէս բժշկական վարժարանը տարուեցաւ. Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր.

Պ. ՎԻԺԻԷԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

Պ. Վիժիէի ծանօթ ծրագրոյ մասին, որ կ'առաջարկէր Ցարտանէլի եւրոպական ու ասիական եղերքները միացնել չոգենաւուց միջոցաւ փոխադրելի կառաքուսմբերով, կայսերական Իրատէ մը եկած է ուստից կ'երթալ թէ այդ հանրօգուտ ձեռնարկի իրականացման կարելիութիւն կայ և թէ ներկայացեալ ծրագիրն հիմնապէս մերժուած չէ, որպէս կարծուեցաւ ի սկզբան.

(Լ. Հէրբէտ)

ԴԵՐ-ԾՈՎԱԿԱԼ ՏԻԲԼԻՈՒԼ

Միջերկրականի ֆրանսական նաւատորմին հրամանատար Տիւբէռէ դերծովակալը մայրաքաղաքս գտնուած պահուն, Վեհ. Սուլթանն ուզելով յիշատակ մը մը թողուլ նմա, երկու ճոխ ալպոմներ նուիրած է դեր-ծովակալին. Այդ ալպոմներէ մին կը պարունակէ 24 լուսանկարներ կայսերական պալատաց, և միւսը՝ 50 լուսանկարներ՝ Կ. Պոլսոյ ու Վոսփորի զանազան տեսարանները պատկերացնող.

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

Շիրքեթի Խայրիյէի բաժնետերաց ժողովն անցեալ շաբաթ օր ինիստ գումարեցաւ Առևտրական և Հանրագուտ շինութեանց Նախարարութեան պաշտօնատան մէջ ընդ Նախագահութեամբ Նախարար Վսեմ. Բահի փաշայի. Ներկայ ժողովականաց թիւն երեսունի կը հասնէր. Ներկայ էին Եկմրատական Նախարար Վսեմ. Յակոբ փաշա, Վսեմ. Բրէնս Հալիմ փաշա, Ն. Վսեմութեան որդիք՝ Սալիհ ու Ապպաս փաշաները, Շիրքեթի տնօրէն Հիւսէյին էֆէնտի, վարչական ժողովոյ Նախագահ Հաֆըզ էֆէնտի, անդամ Մաքսուտ Սիմոն պէյ, Նորատունկեան Յարութիւն էֆէնտի, Լոմար էֆէնտի ու Սրմաճեան Կարապետ էֆէնտի. Բաժնետէրերէն Ալլահվէրտի Յովհաննէս էֆէնտի, Նորատունկեան Դաբրիել էֆէնտի, Մաքսուտ Սեպուհ էֆէնտի, Ամէտի դիւանատան առաջին քարտուղար Վահիտ պէյ, Վճռաբեկ ատենի անդամ Ահմէտ Հիքմէթ պէյ, Շէյխ Էնվէրի էֆէնտի և այլք.

Նախ և առաջ կարդացուեցաւ Շիրքեթի վարչութեան նախորդ տարուան հաշուական տեղեկագիրն ինչպէս նաեւ հաշուեքննիչներու տեղեկագիրը. Նոյն պահուն Վսեմ. Յակոբ փաշա առաջարկեց ընթերցուլ անցեալ տարւոյ դումարման ատենագրութիւնները, դիտնալու համար թէ որքուած որոշումներէն ո՞րոնք գործադրուած են և որոնք գործադրուած չեն. Վսեմ. նախագահն ընդունելով այս առաջարկն՝ ատենագրութիւնը կարդացուեցաւ. Ընկերութեան վարչական ժողովն, ի պատասխանի, ներկայացուց մէն մի հարցմանց համար մասնաւոր տեղեկագրեր, յորում նշանակուած են անցեալ տարի տրուած որոշմանց պէսք եղած պատասխանները.

Վսեմ. Յակոբ փաշա նոյնպէս տեղեկութիւն պահանջեց ընկերութեան կողմէ նոր բերուած չոգենաւերու դնման և գնոյն մասին. Վարչական ժողովը պատասխանեց որ թէեւ այդ չոգենաւուց հաշիւներն յառաջիկայ տարւոյ հաշիւներուն մէջ պիտի տեսնուին և չոգենաւերէ չորրորդն ալ տակաւին ճամբան է, սակայն քանի որ ժողովը փափաք կը յայտնէ, վարչական ժողովը յանձն առաւ այդ չոգենաւերու մասին պէսք եղած մանրամասն բացատրութիւնները յատուկ տեղեկագրով մը բերել բաժնետերաց ժողովոյ յառաջիկայ նստին. Հետեւապէս յառաջիկայ նիստն որոշուեցաւ դումարել տասն հինգ օրէն.

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հալէպէն եկած հեռագրական տեղեկութեանց համաձայն՝ սեպտեմբեր 25ի երեքշաբթի օրը ժամ 10էն մինչեւ հետեւեալ օրուան ժամ 10 նոյն իսկ Հալէպ քաղաքին մէջ քսան երկու հոգի հնտախտէ բռնուած և ասոնցմէ եօթը ու առաջուան բռնուածներէն ութ հոգի մեռեր են.

Ուրֆայի մէջ եւս նոյն ժամանակամիջոցին մէջ մէկ՝ և առաջուան բռնուածներէն երեք հոգի մեռած են.

* * *

Առողջապահական յանձնաժողովն երէկ ի նիստ գումարեցաւ ի Բ. Դուռն ընդ Նախագահութեամբ Ներքին գործոց Նախարար Վսեմ. Միւնիր փաշայի և խորհրդակցութիւններ կատարեց հանրային մաքրութեան վերաբերեալ խնդրոց վրայ.

* * *

Լ. Հերբերտ Մարտինի թղթակիցը կը գրէ սեպտ. 9/21 թուականաւ, թէ երեք շաբաթէ հետէ հնտախտի ո՛ր և է դէպք պատահած չէ այդ քաղաքի մէջ. Մինակ, քանի մը մասնաւոր դէպքեր պատահած են չրջակայ գիւղերուն մէջ. Թղթակիցը կը յարէ թէ Տիարպէքիր և Մուսուլ այս ամառ բոլորովին զերծ մնացած են համաճարակ ախտէն. Նոյնպէս կը ծանուցանէ թէ ջերմաչափն արագապէս իջնելու վրայ է և թէ Մարտինի մէջ տարուան այս եղանակին այս ատիճան ցուրտ տեսնուած չէր բնաւ. Քաղաքին բնակիչք կը յուսան թէ ի մօտոյ վերցուի քարանթիներն որ առեւտրական տեսակետով վնասաբեր եղած է, այս պատճառաւ կը վախցուի որ աղքատ դասակարգը դէշ ձմեռ մը անցունէ. Արդէն իսկ գողութեան դէպքեր կը պատահին եղեր, հաւանաբար աղքատութենէ առաջ եկած.

— —

ԵՂԵՌՆԱԴԱՏ ԱՏԵԱՆ

Եղեռնադատ ատեանը մահուան դատապարտած էր Ղալաթիոյ Ֆրանքիի խանին սենեկապահ Գէորգն և Տիլպէր խանի սենեկապահ Մինասը. Առանք Ֆրանքիի խանը բնակող հելլենացի Եորկի անուն վաճառական մը սպանեալ էին ունեցած դրամը գողնալու համար.

Արդ, Վճռաբեկ ատեանը վաւերացուցած է այս վճիռն և մատուցած է Վեհ. Սուլթանին, սակայն Ն. Վեհափառութիւն նորհելով Գէորգի ու Մինասի կեանքն, հրամայած է որ ցկեանս շղթայակապ աշխատութեան դատապարտուին.

ՄԷՔԼԷՆՊՈՒՐԿԻ ԴՈՒՔՍԸ

Մեքլենպուրկի Դուքսն ու Դքսուհին, որք ժամանակէ մ'ի վեր յատուկ չոգենաւով եւրոպական ծովեզերեայ քաղաքներ կ'այցելէին, այսօր մայրաքաղաքս կ'սպասուին.

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Առա-Բազարէն մինչեւ Լէֆքէ տանող երկաթուղւոյ գծին շինութիւնն, որ յիսուն քիլոմէթր երկայնութիւն ունի, աւարտելու վրայ դրլալով բացումը պիտի կատարուի նոյեմբերի սկիզբը.

—Գերմանացի երեսփոխան Պ. Շքրէտեր, անդամ Անատոլուի երկաթուղեաց ընկերութեան վարչական խորհրդոյ, Պերթրամ էֆէնտի՝ խորհրդական մաքսային վերատեսչութեան և անդամ յիշեալ վարչութեան, տիկին Պերթրամ, կիսարաժնի զօրավար Ֆոն Հէօզէր ու տիկին Հէօզէր և Հօրն էֆէնտի՝ Պ. Օթթօ Բիւլմանի ընկերակցութեամբ նախընթաց օր երկաթուղիով պտոյտ մը կատարեցին մինչեւ Առա-Բազար և երեկոյին Կ. Պոլիս վերադարձան. Այս պտոյտ կազմակերպուած էր ըստ փափաքանաց Պ. Շրէտերի որ կ'ուզէր աչքէ անցունել երկաթուղւոյ գիծը.

ԹՈՒՐԲԻԼ ԵՒ ԴԱՐԱՏԱՂ

Երեկի Թուրբէ ծանուցած էր թէ Դարատաղի իշխանին խնդրանաք Վեհ. Սուլթանը հրամայած է որ մէկ քանի զինուորական սպայք Զէթինէ երթան Դարատաղի զինուորները մարզելու համար.

Արդ, Սպասն ճշդելով այդ լուրը կըսէ թէ Դարատաղի մէջ ցարդ հեծեալ զօրքեր չգտնուելով Նիքօլա իշխան որոշեր է մաս մը հեծեալ զօրքեր ունենալ և հեռագիր մը ուղղելով Վեհ. Սուլթանին խնդրեր է որ հեծեալ զինուորաց երկու սպաներ և մէկ քանի ենթասպաներ զրկուին այդ հեծեալ զօրքերը մարզելու համար. Ն. Վեհափառութիւն եւս հրամայած է զրկել այդ սպաները. Սպարապետի Դուռն եւս որոշեր է զրկել երկու հաբիւրապետ, յիսնապետ մը և երկու հեծեալ զօրքեր. Ասոնք այսօր Սէրմերքի արարողութեան պահուն մասնաւոր տեղ մը պիտի կենան Վեհ. Սուլթանին կողմէ տեսնուելու համար և ի մօտոյ Զէթինէ պիտի ուղեւորին.

Հեռագրական և թղթատարական վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ադրիանուպոլսոյ Հոսա գաւառակի Զալիֆ գիւղաքաղաքին մէջ նամակատուն մը հաստատուած է, ուր պիտի ընդունուին պարզ եւ յանձնարարեալ նամակներ. Թղթատարը շաբաթը մէկ անգամ երկուշաբթի օրերը Զալիֆէն և երեքշաբթի օրերն ալ Հոսա էն պիտի մեկնի.

—Կայս. հրամանաւ Խասէքիի կանանց հիւանդանոցն աւելի պիտի ընդարձակուեր նոր չէնքերու յաւելմամբ. Արդ, այս շինութենց սկզբնաւորութիւնն երէկ տեղի ունեցաւ ի ներկայութեան Քաղաքապետ Բըվան պէյի և այլ պաշտօնէից. Այս առթիւ ոչխարներ զենուեցան և բարեմաղթութիւնք եղան վասն կենաց Վեհ. Սուլթանին. Կայս. հրամանաւ այդ հիւանդանոցին համար Եւրոպայէն վիրաբուժական գործիներ բերել տրուած են, երեք հարիւր ոսկւոյ արժողութեամբ.

—Նախորդ շաբթուն խումբ մը աւազակներ Իզմիրի մօտերը ջաղացք մը մտնելով, մէջը գտնուածն յափշտակելէ յետոյ, ջաղացքին տէրը՝ Հաճի Տիմիդրին՝ բռնելով լեռը տարեր են և 200 ոսկի փրկանք կը պահանջեն եղեր.

—Սըր Էտկար Վինսընդ և տիկին Վինսընդ վաղը մայրաքաղաքս կը հասնին.

—Երէկ պատմեցինք թէ ի Գալատիոյ Գալամբշի ծովեզերքին դիակ մը գտնուած էր. Ըստ նորագոյն տեղեկութեանց, այդ դիակ գեռատի քրիստոնեայ կնոջ մըն է. Վրայէն գտնուած գրութենէ մը հասկցուած է թէ Բերացի և անունն ալ Վերոնիքա է. Հաղուստներէն կ'երեւի թէ բաւական բարեկեցիկ բնտանիքի մը կը վերաբերի. Դէմքը բնաւ աւրուած չէ, միայն աչքերը քիչ մը դուրս ցցուած են.

—Նախընթաց գիշեր ժամ 6ին Զորլուի չուկայէն հրդեհ ծագելով երեք ժամու մէջ ինը խանութներ և երեք տուներ այրեր են.

—Երէկ կէտիկ Փաշայի կողմը Իսբիրոանուն մարդ մը մուավաճառի մը խանութին մէջ կեղծ մէճիտիյէներ քշելէ յետոյ փախած միջոցին ձերբակալուեցաւ.

—Հելլենական դեսպան Պ. Մավրօկօրտաթօ երէկ Հէյպէլի կղզին երթալով, ծովային առեւտրական վարժարանն այցելեց.

—Երէկ առաւօտ Գարաքէօյի կամուրջին առջեւ նաւակ մը ընկղմեցաւ. Կամուրջը բաց ըլլալով այդ նաւակ Գարաքէօյէն ի Պոլիս կը փոխադրէր երեք ուղեւորներ, երբ չոգենաւակի մը չուանին բաղխելով չրջեցաւ. Ուղեւորք թէեւ ծոնի ինկան, սակայն ողջ առողջ ազատուեցան.

—Եգիպտական բանակի զօրավարներէն Զօհրապ փաշա, որ ժամանակէ մը հետէ մայրաքաղաքս կը գտնուէր, Աղեքսանդրիա վերադարձաւ.

—Պ. Վասիլաքի Վալիանօ՝ որ Վալիանօ վաճառատան ներկայացուցիչն էր ի Կ. Պոլիս, Անգլիա ուղեւորեցաւ հոն հաստատուելու համար.

—Ռումանական դեսպանատան առաջին թարգմանի կինը, տիկին Լահալ, մեռաւ երէկ. Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր յԱյ-Սթէփանոս.

—Ելմտական ժողովոյ անդամներէն Հաշմէթ էֆէնտի, որ ժամանակէ մը ի վեր հիւանդ էր, նախընթաց օր մեռաւ և յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ կայս. հրամանաւ. յուղարկաւորութեան ծախքը վճարուեցաւ կայս. մասնաւոր Արդէն.

—Տրապիզոնի նահանգին նախնական դատարանի անդամներէն Հաֆըզ Սիւլէյման էֆէնտի մեռեր է նոյն քաղաքին մէջ.

—Ընկղմեալ էրզրումլու մարտանաւու խղդուած սպայից ու զինուորաց ընտանիքներուն համար կազմեալ յանձնաժողովին 1276 դրուշ յանձնուած է իբրեւ արդիւնք ժողովրդային հանգանակութեան. Անցեալ օր եւս 1567 դրուշ յանձնուած էր որով ընդհանուր գումարն եղած է 2843 դրուշ.

—Տրապիզոնի կուսակալն թէեւ ծովեզերեայ քաղաքաց մէջ քննական պտոյտ մը ընել սկսած էր, յատուկ չոգենաւով, սակայն Սեւ ծովու մէջ տիրած փոթորիկներուն պատճառաւ ստիպուեր է Տրապիզոն վերադառնալ.

—Անցեալ օր Կալացէն Կ. Պոլիս եկող ատաղ բեռցած առագաստանաւ մը Սիւզիպոլու անուն տեղը ցամաք խլնալով խորտակուեր եւ ընկղմեր է. Նաւաստիք թուով տասն-երկու, ամենքն ալ ազատուեր են.

—Հայ Հռոմէականաց Պատրիարքարանի գործակատար Առաքել էֆէնտի Պէկեան հրաժարած ըլլալով, անոր յաջորդ կարգուած է Աշճեան Մկրտիչ վարդապետը որ ժամանակաւ կը վարէր արդէն այդ պաշտօնը, Հաւուն Պատրիարքի օրով.

Առաքել էֆէնտի կառավարական պաշտօնի մը պիտի կոչուի.

—Երկու օրէ ի վեր Պոլսոյ Նաւահանգիստը կը գտնուի Հէվէնա անուն զրօսանաւն, որուն տէրն է Պ. Մաք-Ֆէրլէն. Այդ զրօսանաւուն մէջ կը գտնուին ուրիշ եօթը զրօսաշրջիկներ. Հէվէնան Կ. Պոլսէն Իզմիր պիտի երթայ.

—Սիրքէճիի նորակառոյց կայարանը գրեթէ ամբողջովին աւարտած է. երկու խոշոր ժամացոյցներն որոց մին թրքական ու միւսը եւրոպական ժամը ցոյց կուտան, տեղաւորուած են չէնքին կատարը, եւ քանի մը մոնր աշխատութիւնք միայն կը մնան, որոց լրանալէն յետոյ հանդիսաւոր կերպով պիտի կատարուի կայարանի բացումն հոկտեմբեր 2ին կամ 3ին.

—Ըստ տեղեկութեանց Սապէի, կայս. Իրատէ մը հրամայած է աւելի եւս ամրապնդել Ափրիկեան Տրիպոլսոյ նահանգին կարեւոր կէտերուն վրայ գտնուած ամրութիւնները.

—Երկուշաբթի գիշեր ժամ 5ին Էյոպի մօտ կռիւ մը տեղի ունեցաւ Բէժիի գէտերու եւ ծխախոտի մաքսախոյսերու միջեւ, որք մինչեւ Էյոպի թաղերու մէջ եկան. Դէտերը բռնուելիներ արձակեցին թաղեցիներէն օգնութիւն խնդրելու համար, սակայն թաղեցիք ազատուղներ մատուցեցան. Ոստիկանութեան պաշտօնեայք վրայ հասնելով Բէժիի դէտերէն մին միայն կրցան ձերբակալել, որովհետեւ միւսները փախած էին.

—Թաղապետութեան Զ. շրջանակին տնօրէն Մաճիտ պէյ իւր հետն ունենալով մէկ քանի պաշտօնեայներ, երէկ Գասըմ Փաշա գնաց և սպանդանոցներն եւ այլ տեղեր այցելելով մաքրութեան համար խիստ հրամաններ տուաւ.

Ա.Ֆիոն Գարահիսարի համար Հայ. գաղ. Տաճկ. լեզուաց եւ Աշխարհագրութեան, չափագիտական ուսմանց հմուտ դասատու մը կը փնտռուի գոհացուցիչ ամսականաւ, դիմել Պոլիս Սուլթան Համամ Բիւթօ խան թիւ 14, 15 գրասենեակները. 167 5—5

ՄԱՆԱԾ ԲԱՄԲԱԿԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ Ի ԵՏԻ ԳՈՒԼԷ

Ցիշեալ գործարանին համար ամէն տարիքէ կիներ և աղջիկներ կ'ուզուին. Գործարանին մօտ բնակիլ ուզող ամէն գործաւորուհի բնակարան պիտի գտնէ ընկերութեան կողմէ յատկապէս շինուած տուներու մէջ. Դիմել ուղղակի գործարանին տնօրէնութեան ի Եսի-Գուլէ.

170 5—5

ԱԶԳ.—Մանկամարդ աղջկանց համար ֆրանսերէն լեզուի տեսական և գործնական դասախօսութիւններ, և երիտասարդաց համար մասնաւոր դասեր. Դիմել կիրակի օրերը մինչեւ կէս օր առ Էտուարդ Ֆրանսէ, Բերա, Պէյօղլը Բարմակ Գափու, թիւ 8.

ԱԶԳ ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ

Օսմանեան Հանր. Պարտուց Վարչութիւնը նախորդ տարիներուն պէս ձրիաբար այգեստէրերուն տրամադրութեան ներքեւ կը դնէ ամերիկեան այգիներու ոստեր (չաչ).

Ի նկատ առնլով այս տարուան մեծ երաշտութիւնը, հասարակութեան տրուելիք ոստերուն քանակութիւնը որոշուած է 100.000 տունկ.

Վարչութիւնը կ'ազդարարէ թէ անցեալ տարի տնկուած ոստերը պէտք է պատուաստուին յառաջիկայ գարնան.

Երէնգիւղի Տնկարանին մէջ, Տնկարանին տնօրէնը, Պ. Էքերէն, հրահանգներ պիտի տայ պատուաստին և պատուաստեալ այգիներուն տրուելիք խնամքներուն համար.

Կ. Պոլիս, 24 սեպտ. 2—3

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՕԼՍՈՅ ԴՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԻՆԵԱՆԱԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԵՐ

ՎԻԵՆՆԱ, 9 հոկտ.—Միխայէլ Նիքոլայեվիչ մեծ-դուքսն, Օլգա մեծ-դքսուհին և Ալեքսանդր մեծ-դուքսն երէկ իրիկուն ասա հասան.

Պ. ԲՐԻՍՓԻի ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆը

ՑԻՒՐԻՆՑԻ, 9 հոկտ.—Պ. Բրիսփի երէկ իրիկուն մեծ հացկերոյթի մը առթիւ իւր ծանուցեալ բանախօսութիւնն ըրաւ. Ըսաւ թէ երեսփոխանական ընտրութենց վրայ չ'պիտի խօսի, քանի որ իտալեան ժողովուրդը ցայս վայր երկրորդ չէ նոր ընտրութիւններ կատարելու. Իռէտէնթեան հակաւտրեան չարժումն, ըսաւ, սխալներու ամէնէն ճնշողն է, որ կրնայ մինչեւ անգամ իտալեան ազգին գոյութիւնը խնդրոյ ներքեւ ձգել, քանի որ Իտալիոյ դէմ կրնայ յարուցանել ամէն կառավարութիւններ. Այն չարժումն հակատրամաբանական է նաեւս, ըստ որում իւր առաջադրեալ նպատակին հասնելու համար պատերազմ պէտք է, մինչ հանապազ կը պահանջուի Իտալիոյ զէնքնեցութիւնն. իւր անմիջական նպատակ երրեակ-Նիզակակցութեան խզումն է, բայց մինչեւ իսկ եթէ այս խզումն տեղի ունենայ, Իտալացիք կարող են պաշտպանել իրենց միութիւնն եւ թագաւորական իշխանութիւնը. Պ. Բրիսփի ցոյց տուաւ ապա թէ մեկուսացման սիզդունքին ազդեցութենէն յետոյ, որուն այնքան յարեալ են Իռէտէնթեանք, Իտալիա հարկադրուած էր յարելու աւստեւգերման Նիզակակցութեան. Ցորդորեց բոլոր բարի Իտալացիներն որ հաւատարիմ մնան իրենց ազատորէն ընտրած դրութեան և յարգեն դաշնագրերը. Ի վերջ բանից, բաժակ առաջարկեց Իտալիոյ թագաւորին կենացը. Բանախօսութիւնը ջերմապէս ծափահարուեցաւ.

ՀՆՏԱԽՏՆ Ի ՍՊԱՆԻԱ

ՊԱՐՁԵԼՈՆԱ, 9.—Նախընթաց օր տասն հոգի բռնուեցան հնտախտէ և վեցը մեռան. Երէկ, երկու հոգի բռնուեցան.

ՊԱՑԹՈՒՄ

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ, 9.— Վիլմինկդընի (Տըլավար) վաճառի գործարանին մէջ երէկ իրիկուն սաստիկ պայթում մը տեղի ունեցաւ. Գործարանին մեծ մասը և գործաւորաց 50 տուներ քանդուեցան. Տասն հոգի մեռան և 2 հոգի վիրաւորեցան.

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 28 Սեպտ.

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹԴԲՈՑ

Փոխառութիւն	Ա. Սերիա	41 9/16
»	Բ. »	28 11/16
»	Գ. »	19 85

ՐՈՍԹՇԻԼԴՈՒԹԻՒՆ

Սովետէթ ֆէնէրալ	Անցեալ	5 2
Գրեսի ֆինէնսալ	Օտմ. »	9 25
Գանք տը Փարիզ	» »	7 2
Սու. Շանժ էվրիօք	» »	4 37
Թրամուէյ	» »	507
Ռուսկի երկաթուղի	Ցց.	79 3/4
Բանկէ տէ Լավանթ	Գ. Ռ.	152

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմանեան ոսկի	ՎՐՈ.	100
20 Ֆրանքնոց	»	87 1
Անգլիական ոսկի	»	110
Մարք (գերմանական ոսկի)	»	106 25
Իտալիական	»	92
Գրիվնա	»	51 10
Սուպլի Թրանզիտ	»	7 42
» արծաթ	»	90
Մէճիտ. արծաթ. (տարբ.)	»	167 37
Վիէննայ	»	103
Հինգնոց	»	102 30
Մէթալիք	»	100 10
Թուսէնկէ	»	— —

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 9 Հոկտեմբեր, ժամ 3 վայր. 45 Երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	94 82 1/2
» » 4 1/2 %	106 67 1/2
Օսմանեան քանոնիսէ Սերի Դ.	18 62 1/2
Օսմանեան երկաթուղի	81 25
» Բէժիի բանկէթուղթ	316 25
Պանք Օթոման	633 50
Գրեսի Լիոնէ	775
Իսպանական Ռանթ 5 %	94 80
Հելլենական 5 %	475 50
Բրիտանիէ թիւրք (1890)	408 75
Եգիպտական միացեալ	494 12 1/2
Պանք տը Բաքի	860
Օտմ. մաքս. արժէթուղթ	462 50
Սուէզի ջրանցք	2395
Սպանիական արտաքին	76 7/16
Ռիո Թինթո	633 75
Մէռիտիոնս	700
Զէջ Լոնդրայի դիրայ	25 32

Լոնտոն, 9 Հոկտ. ժամ 6 վայր. — Երեկոյ

Անգլ. քանոնիսէ	95 1/4
Օտմ. » Սերի Դ.	18 3/16
» » » Ա.	41 9/16
» » » Բ.	23 11/16
» » » Գ.	18 3/16
Փոխառութիւն 1877	103 1/4
Պանք Օթոման	15
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէտ)	97 1/16
» առանձ. (ըրիվիլէժիէ)	92 3/8
Ցայտրա Կոնիէ	— —
Ցտանիալ (փոխառ. Բօշիլը)	102 1/2
Հելլենական 5 %	93 1/4
Մոնտէալ »	77 1/4
Ռուսական 1889	98
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 32

Վիէննա, 9 Հոկտ. ժամ — վայր. —

Օսմանեան երկաթուղի	38 70
» Բէժիի բանկէթուղթ	136 25
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	— —

Պերլին, 9 Հոկտ. ժամ — վայր. —

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 35
Ռուսական թղթադրամ	252 75
Օսմանեան երկաթուղի	81 60
Օսմանեան քանոնիսէ Սերի Դ.	18 70

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 9 Հոկտ. ժ — վ. — Երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	94 67
Օսմանեան քանոնիսէ Դ.	18 55
Օսմանեան երկաթուղի	— —
Օտմ. Բէժի	315
Բրիտանիէ թիւրք	403 37 1/2
Պանք Օթոման	630
Օտմ. Մաքս. արժէթուղթ	462
Ռիո Թինթո	630

ԽՈՒՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՒՌՆԻԱ, 22 սեպտ.

Անցեալ օր Լ. Ռէջօյի խմբագրատունը գացի. հոն դրան ճիշդ դիմացը անշուք գրասեղանի մը առջեւ նստած է Ոսկանեան էֆէնտին, գըլխիկոր օտար թերթեր կը պրպտէր, օտարին կեանքը կ'ուսումնասիրէ.

Ուշադրութեամբ կը դիտեմ այդ մեծ հրապարագիրը, որու եռանդը երբեք չեն մարած տարիները. մաղն ու մօրուքը ճերմակած են այլ տակաւին մեծ փափաք ունի կարդալու եւ գրելու. Բարեւելով, իրեն կը ներկայացնեմ Պարոն Նիկողոսեանի մէկ գրքութիւնը—Գեն. Տէր Աստուծոյ եւ Հայի «Եսը»—. հետաքրքրութեամբ «Մասիս»ը դիտելով կը յաւելու—. Է՛հ, այս հին Մասիսն է, մեր գիտցած հին օրաթերթը — և այնպիսի շեշտով մը կ'արտասանէ սոյն բառերն որ կ'զդամ թէ՝ իր ձայնն հետ բաղդատելով անցեալը, իրարու բոլորովին հակառակ կը գտնէ. Աբէլեանի նախկին խմբագիրը պահ մը հայրենի յիշատակներով ոգեւորեալ, կը լիշէ իր երիտասարդական բեղմնաւոր կեանքը.

Երբ կը կարդայ Պ. Նիկողոսեանի այն ակնարկութիւնը թէ՝ «Պետրոս Շաչեանցի եւ Ստեփան Ոսկանեանների նման մեծ ոյժեր ասպարէզից քաշուելով, կա՛մ անգործութեան մէջ ժամանակ կ'անցնեն կամ օտարին շահին ծառայելով», յարգոյ յօդուածագրին դիտողութիւնները կը յուզեն զինքն եւ կ'ողբայ մեր ազգային վիճակը որ միշտ նոյնն է, միշտ միակերպ կը բուրէ, եւ որ աւելի ցաւալին է յայտնել թէ՝ օր ըստ օրէ կը վատթարանայ. հեռզհետէ կը հաշվի, կը քայքայի ազգային մարմինն. բարեւաւութեան յառաջադիմութեան նշոյլ մ'իսկ չ'ենք նշմարեր. Սակայն դարձեալ անձնիւր ոք իր «Եսը» կը խորհի.

Անյիշաչարութիւն, վեհանձնութիւն, առաքինութիւն մեզ համար նշանակութիւն չունին. եթէ մի անհնարն պակասութիւն տեսնենք պաշտօնեի մը վրայ, իսկոյն կ'ուզենք զայն տապալել, հալածել, կշտամբել և այս ամենը կը կատարենք ոչ թէ ազգասիրութենէ թելադրեալ, այլ անձնական հաշիւներու համար.

Երբ կը զրկենք, կը վճատեցնենք հայ գրագէտը, վարժապետը, խմբագիրը, մէկ խօսքով՝ երբ կը մոռնանք ամեն պարտք և իրաւունք, կը սիրենք վատն ու անպէտն և կը յուսահատեցնենք ազգի բազմաչնաչատ անդամներն, այն ժամանակ հետեւութիւնը գէշ է, ազգային քանդումը չուտ վերայ պիտի հասնի, մենք պիտի զղջանք, այլ ապարդի՛ւն.

Օտար ազգերը քաղաքակրթութեան բարձրագոյն աստիճանները կը հասնին իսկ մենք օդային դղեակներով կ'ապրինք, առանց սթափելու դարեւոր թմրութեան մէջ կը մնանք. մոռանանք մեր վատ ձիրքերն և ունակութիւններն, յարինք ճշմարտին ու գեղեցկին, սիրենք բարին ու առաքինին, և այն ժամանակ միայն պիտի կարողանանք պարծիլ թէ մենք ալ ժողովուրդ մ'ենք, մենք ալ ազգ մ'ենք, և քաղաքակրթեալ ազգաց հավասարասար ազգ մը. Վ. Մ.

ՈՒՄԹԸՐԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

ՈՒՄԹԸՐ, 20 սեպտ.

Զբաղմանցս պատճառաւ ժամանակին չկարացի կարդալ և պատասխանել բազմարդիւն Թերթիդ 1973 Թուոյն մէջ քաղաքէս գրուած «Ուսթրբի եկեղեցին» վերնագրով յօդուածոյն, յորում Պ. Մ. Ց. Թօփհանէլեան իր բոլոր ջանքն ի գործ դրած էր այլ ընդ այլոյ տեղեկութեամբք տեղւոյս հայկական եկեղեցւոյ շինութիւնը ներկայացնել իր մի անխորհուրդ եւ բոլորովին իմ կամահաճութեամբ տնօրինուած, աննպատակ պայմաններու ներքեւ սկսուած և հետեւաբար Ազգին վնասակար մի ձեռնարկ.

Նա զայս կ'ընէ՝ գայթակղեցնելով զայլս վնասելու համար անշուշտ մի այնպիսի ձեռնարկի՝ որ նուիրեալ է գլխովին ազգային փառաց, եկեղեցւոյ սրբութեան և տեղւոյս հայ գաղթականութեան բարոյական զարգացման ու հոգեւոր մխիթարութեան, և այդ իրականացումը չըրջապատեալ լինելով բազմադիմի դժուարութիւններէ՝ կը պահանջէ գործիչներէն մեծ զոհողութիւն և տաժանելի աշխատութիւն, և այդ օրինակ վարմամբ կը համարի Պ. Ցօդուածագիրը վրէժ մը լուծած լինիլ վարդապետէն կամ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութենէն, որք ստանձնած են գործոյն յաջողութիւնը եւ համամիտ չեն գտնուած իր ապօրինի պահանջմանց. Այսպիսի կահանակաէր ոգւով հրապարակ ելած մի գրուածի պատասխանել անպատշաճ պիտի նկատէի եթէ խնդիրը պատկանէր միայն Ուսթրբի կամ Ամերիկեան հայ գաղթականութեան և ոչ հայ ազգի լրութեան, զի գաղթականութեանս մեծագոյն մասը լաւ կը ճանչնայ յիշեալի ի՛նչ զգացման եւ բնաւորութեան տէր անձ մը լինելը. եւ որովհետեւ ձեռնարկը ազգին է՝ պարտաւորութիւն կը հարիւր յօդուածին ինչ ինչ գլխաւոր կէտերուն նկատմամբ համառօտ տեղեկութիւն մը տալ հրապարակաւ, որպէս զի այնքան մեծամեծ ջանքով և տառապանօք սկսուած և առաքինասէր ու ազգային փառաց նախանձախնդիր ժողովրդեան առատաձեռնութեան շնորհիւ իրագործութեան մատեցած պանծալի մի գործն, անձի մը չարակամութեամբ յերիւրուած գայթակղութեանց մատնուելով չկորսնցնէ իր փառքը հանրութեան առջեւ, մինչեւ որ հրատարակութեան յանձնուի գործառնութեանց մանրամասն տեղեկագիրը՝ զոր ունի պատրաստել եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնն ի վախճանի շինութեան.

Ահաւասիկ գլխաւոր առարկութիւնք Պ. Թօփհանէլեանի.

Երեք չորս հազար տոլարի արժողութիւն ունեցող եկեղեցւոյ շէնքի մը յատակագիծերը պատրաստելու հրաւէրգ տրուած է եղեր ճարտարապետին. բայց որովհետեւ Սարաֆեան վարդապետը միօրինակ փոփոխութիւններ ընել կուտայ եղեր յատակագիծներուն մէջ, մինչեւ իսկ արուեստին ամենէն նուրբ ճիւղերուն եւս մէջամտելով, ուստի 2000 տոլարի յաւելումմ մը, վնաս մը յառաջ եկած է, այսինքն 4000 տոլարի կարուցանելի շէնքը 6200 տոլարի յանգած է, որուն երկրորդ պատճառն՝ գործադուլի ժամանակն Սարաֆեան վարդապետը անհամբերութեամբ կամ ինքնահաճ տնօրէնութեամբ շինուածապետին հետ պայմանագիրը (contract) կնքելն է եղեր.

Երկրորդ՝ Պ. Թօփհանէլեան 5000 տոլարով շէնքն ի գլուխ հանելու երաշխաւորութիւն տուող արհեստաւորներ ալ գտած է, բայց Սարաֆեան վարդապետը չանսալով նորա խօսքին ամսապարած է 6200 տոլարի պայմանագիրը կնքել. եւ երրորդ՝ Սարաֆեան վարդապետը ըստ կամի վարուած լինելով շինութեան բոլոր գործոց մէջ, «քանի մը հազար» տոլար տուժել տուած է ազգին և 800 տոլարի տարեկան ծանր բեռ մը բարդած է Ուսթրբի ժողովրդեան վրայ զոր յոյժ դժուարին պիտի լինի վճարել կ'ըսէ.

Այսոքիկ են յօդուածին այն մասերը, որք կրնան աննպատ պարտաւորութեան մը թողուլ ընթերցողին վրայ, որոյ համար հարկ եղաւ հետեւեալ քանի մը տողը գրել.

Գիտեմք թէ ծրագրի պատրաստութիւնը յանձնարարուած ատեն շէնքն ի՛նչ ձեւով, քանի՛ յարկ եւ քանի՛ անձ պարունակելի լինելը ծանուցուեցաւ ճարտարապետին, բայց չեմք կրնար ըմբռնել թէ կրնայ լինիլ այնպիսի անհեթեթ առաջարկ մը, յորում պայման դրուի թէ շէնքին ունենալիք հանգամանքը եւ թէ՝ միանգամայն գնոյն քանակութիւնը որոշապէս ամեն ուշադիր կրնայ դատել զայս. Ցիրաւի ծրագրերը պատրաստուելէ առաջ, ինչ ինչ բերանացի տեղեկութիւններ հաղորդուելով շինուածապետի մը (որ ապա 6700 արժեցուց), իր կարծիքն հարցուեցաւ կառուցանելի շէնքին ծախուց նկատմամբ և նա վարանմամբ ենթադրեց 3500-4000 տոլար. բայց այդ կը նշանակէր օրինական գնահատութիւն, երբ հաշուոյ ենթարկելի ոչ մի միջոց ունէր իր առջեւ, ոչ յատակագիծները եւ ոչ ծանօթագրութիւնն գործածելի նիւթոց (Specifications). և ո՛չ ապաքէն նոյն ատեն ճարտարապետն ալ կ'ենթադրէր 6000 տոլար, մինչ ուրիշ մը, ճարտարապետին գլխաւոր գծագրիչը, 3000 տոլար. բայց բոլորն ալ անհաշիւ ենթադրութիւններ էին եւ ոչ իրականութիւն. իսկ երբ ծրագիրը եւ գործածելի իրաց մասնաւոր բացատրութեանց ցուցակը պատրաստուելով չորս շինուածապետներու առանձին առանձին գնահատութեան ենթարկուեցաւ ըստ օրինի, յայնժամ գիները եղան 6270, 6550, 6700 և 7000, յորոց ամենէն նուազ գինը (6270) նշանակողին մնաց շինելու իրաւունքը. իրաց այս վիճակին մէջ թշնամութիւն չէ՞ որ Պ. Թուրհանէլեան 4000 տոլարի խօսքը իբր որոշ եւ իրական գին մը ներկայացնելով այլոց, անկէ աւելին իբր վնաս եւ անտեղի կամ վարդապետին անխոհեմութեան արդիւնք կը համարի. ի դէպ է յիշել նաեւ թէ ի՞նչպէս 100ին 60 միայն փոխ տալու արտօնութիւն ունեցող պանդոկ մը 4000 տոլար տալու հաճութիւն կ'ունենայ, ըստ Թուրհանէլեանի յայտարարութեան, 4-5000 տոլար արժող շէնքի մը, որ գետնով հանդերձ պիտի արժէ 6000 տոլարէ քիչ մը աւելի՝ կ'ըսէ թէ յաճախակի փոփոխութիւններով վարդապետը գնոյն յաւելման պատճառ եղած է, բայց ցոյց չ'տար թէ ո՞յք են այդ փոփոխութիւններն. եւ եթէ բան մը եղած է այն ալ ինչ ինչ մասերու ջնջումն է, որպիսի են վերնատան երիու քովերը շինուելիք սենեակները եւ ներքեւի սրահին մէջի վարդապետին ննջարանը. Գալով գործադուլի խնդրոյն՝ զոր մի ուրիշ պատճառ կը համարի գնոյն յաւելման՝ այս է. նախ քան զգործադուլն՝ որ պատահեցաւ յունիս ամսոյ վերջերն՝ գործաւորք կ'աշխատէին օրը 10 ժամ եւ պահանջեցին որ 9 ժամ լինի, և որովհետեւ շինուածապետք չ'հաւանեցան, ուստի ընդհանուր գործադուլ եղաւ. քանի մը չաբաթ խընդիրն այսպէս տեւելէ զկնի շինուածապետաց մեծ մասը սկսան համակերպիլ գործաւորաց պահանջման. քիչ տարբերութեամբ, եւ իրենց ստանձնած շէնքերու շինութեան սկսան ձեռնարկել, որով 9 ժամ աշխատելն սկսաւ օրինական լինել. ուստի եւ եկեղեցւոյս հոգաբարձութիւնն ալ նկատելով թէ այլ եւս անօգուտ յետաձգութիւն մը պիտի լինի սպասելն որոշեց շինութեան պայմանագիրն ստորագրել եւ աշխատանքն անձրեւոտ օրերը չ'սկսած շինութեան գործին ձեռնարկել. եւ հետեւաբար ինչպէս այլոց, նոյնպէս և մեր շէնքն ալ 100ին 10 ծախուց առաւելութիւն մը ունեցաւ, աշխատութեան մի ժամ պակսելովը ինչպէս որ ճարտարապետն ալ յայտարարեց ի ներկայութեան նոյն իսկ Թուրհանէլեանի որդւոյն՝ որ կը գործէ նոյն ճարտարապետին քով. բայց այդ առաւելութիւնը չը նշանակեր վնաս, քանի որ այլ եւս աւելի ժամով կամ նուազ օրականով գործաւոր գործածելու յոյս մը չկայ և գործաւորին օրականն ալ շէնքի մը արժէքին մէկ մասը կը կազմէ.

Կ'առարկէ Պ. Ցօդուածագիրը թէ 5000ով շինող արհեստաւորներ գտած է. ես չեմ յիշեր թէ եղած է երբէք շինուածապետ մը կամ արհեստաւոր մը որ ի նկատի առնելով ճարտարապետին պատրաստած ծրագրերն. 5000 տոլար գին դրած լինի, կամ շինելու խոստում ըրած լինի. եւ եթէ ինքը կը յիշէ թող հաճի ցոյց տալ թէ ո՞վ է այն եւ ե՞րբ եղած է այդ գնահատութիւնը, զոր Սարաֆեան վարդապետը չընդունեց կ'ըսէ. Գալով երրորդ առարկութեան, ամօթ կը համարիմ ըսել թէ բոլորովին ստութիւն է. զի շինութեան վերբաբերեալ ամեն գործ՝ զոր կատարած եմ՝ ժողովրդեան հաւանութեամբ եւ Հոգաբարձութեան գիտութեամբ եւ որոշմամբ եղած է եւ ոչ իմ ինքնահաճ տնօրէնութեամբ. ասոր ապացոյց կրնայ լինել ժողովրդեան ցայսօր չարունակած միահամուռ մասնակցութիւնն հանգանակութեան, Հոգաբարձութեան արձանագրութիւններն եւ այն պաշտօնական յայտարարութիւնն Հոգաբարձութեան՝ զոր սեպտ. Վին զրկեց առ Պատուարժան Սրբազան Գրիգոր Փոռնշ լրագրոյ, կարծեմ եւ Աբէլեի, ի պատասխանի Փոռնշ լրագրոյ 2214 թուոյն մէջ Մ. Ց. Թօփհանէլեանի ստորագրութեամբ հրատարակեալ յօդուածոյն. Իսկ թէ յետ աւարտման եկեղեցւոյ շինութեան նուազ քան զառաջինն թէ աւելի տարեկան ծախք մը պիտի ունենայ Ուսթրբի ժողովուրդը, թողով Հոգաբարձութեան հրատարակելի տեղեկագրին յիշատակութեան, կուգամ դիտել տալ թէ ի՞նչ պատճառաւ արդեօք յօդուածագիրն՝ ուր հարիւր տոլար տարեկան ծախսուց հաշիւ մը ցոյց տուած պահուն՝ զոր անկարելի կը նկատէ վճարելը կը մոռնայ յիշել այժմեան 700 տոլարէն քիչ մը աւելի վճարուած ծախքն ի հաշիւ վարդապետի տարեկանին և սրահի վարձուց. չէ՞ որ այս ամեն կողմնակի տեսութիւնները, զոր ըրած է Պ. Մ. Ց. Թօփհանէլեան, կը նշանակէ ոչ ազգային շահուց նախանձախնդրութիւն այլ հակառակութիւն. Հետաքրքրական էր նաեւ գլխնալ թէ ո՛րպիսի պատճառներէ շարժեալ զայրոյթ կ'զգայ յիշեալն եւ հրապարակ իջնելով կ'սկսի չարախօսել և պարսաւել ամենուն քաջալերութեանն արժանացած գործն ու գործողը, բայց լաւագոյն համարելով առ այժմ կարեւորը միայն գրած լինել,

Մնամ խոնարհ ծառայ սիրելի Ազգիս եւ եկեղեցւոյ

ՅՈՎՍԷՓ Վրդ. ՍԱՐԱՃԵԱՆ

ՍԵՆԵԿԱԼ

Ատլանտեանի ափանց վրայ, Սահարայի աւազի ոսկիանոսին հարաւային արեւմտեան կողմն է Ֆրանսայի այս կարեւոր գաղթականութիւնը որ 198 հազար բնակիչ ունի առանց հաշուելու խափշիկ կառավարութիւնները որք իւր պաշտպանութեան ներքեւ մնած են. Առաջին անգամ ԺԹ. դարուն տիէբցի նաւաւորներ գաղթականութիւն հիմնեցին այս երկրին մէջ, զոր լքանեցին յետոյ մինչեւ ԺԹ. դարուն վերջերը. ԺԶ. դարուն սկիզբներն այսինքն Ռիշլիէօ կարտինալին իշխանութենէն ի վեր ընկերութեանց ձեռքով կը կառավարուէր. 1697էն 1723 Անտրէ Պրիւ կուսակալը գաղթական կարեւոր հաստատութիւն մը հիմնեց, բայց այս մեծ ձեռնարկին անմուլթեան դար մը յաջորդեց, որ տեւեց մինչեւ Ֆէտհերպ հարիւրապետին ժամանումը, 1854ին, որ քաջաբար մարտնչեցաւ դրացի ժողովրդոց հետ որք սկսած էին արդէն ասպատակել այդ գաղթականութիւնը. Այն ատենէն ի վեր ամեն ինչ կարգին մտած է, և 1876էն ի վեր Սենեկալ մեծ գաղափարի մը իրագործման ծառայելու կը պատրաստուի. Արդէն ֆրանսական Սուտանը մտնելու համար Նիկեր և Սենեկալ գետերն են միակ միջոց. Ամեն տարի, Նեղոսի նըման, այս գետերն ալ 8-9 մէթր կը բարձրանան, յուլիսէն մինչեւ հոկտեմբեր և կը քաշուին արդասաւորիչ կաւ մը թողլով շուրջ 5 միլիոն հեկտար տարածութիւն ունեցող գետնի մը վրայ. Ինչպէս, Եգիպտոս, այս երկրին մէջ ալ թումբերու միջոցաւ որոշուած է բարձրացման վերին կէտը, և գիւղերն ալ բարձր տեղեր շինուած են, թէպէտ երբեմն կը պատահի որ ջուրերը կանխատեսեալ բարձրութենէն աւելի վեր երթան. յայնժամ այդ դիւղերու բնակիչք խոյս կուտան, ինչպէս այս տարի պատահած է.

Բէյ հանգրուանը—, արդէն Սենեկամպիա զինուորական հանգրուաններէ կազմուած է—, Վերին-Գեռէ կարեւոր կէտերէն մին է և Սենեկալ գետին վրայ անկէ անդին նաւարկութիւնն անկարելի է. Դեռ 1880ին Բէյի հանգրուանին քովը գտնուող Թասոնքէ գիւղը 200 բնակիչ միայն ունէր, երբ կալլիէնի գնդապետին ներշնչութեամբը մեծ քաղաք մը շինեցին. Դեռնի եղերքը կը բարձրանան կառավարական շէնքերը. ամրոց մը, քարուկիր մթերանոցներ, գրասենեակներ եւ բնակարաններ պաշտօնէից համար, բանտ մը և հիւանդանոց մը, որք ամբողջովին շրջապատուած են երկաթ պատով մը որուն երեք դռներուն վրայ մեծ ու զօրաւոր պահականոցներ կան. Այս պատին և վաճառականական քաղաքին մէջտեղը երկաթ շուկայ մը կայ որուն վրայ գոց է. Աւելի անդին շինուած է բնիկներուն քաղաքը որուն մէջ ի քթթել ական կը տեսնուի խասոնքէի շէյխին տունը ամենէ բարձր տեղը շինուած. Թէպէտ այս գիւղը նաւարկութեան վերջնակետն է, սակայն նորակառոյց երկաթուղւոյ գիծ մը Սենեկալ գետը Նիկերի հետ կը կապէ.

Երկու շաբաթ առաջ հեռագիրը ծանոյց թէ ողողունք սկսած էին և մեծ արգելութեամբ յառաջանալով արդէն Բօտոր և Տականա հանգրուաններուն որք գետին ստորին մասերուն վրայ են մեծապէս վնասած են. իսկ Պաքէլ հանգրուանն ու քաղաքը միանգամայն իբր 5000 բնակչօք և Մաթամ ու Սալտէ հանգրուանները արդէն իսկ ջրով ծածկուած են.

Նոյնպէս կ'իմանայինք այդ հեռագրէն թէ Բօտորի կառավարիչ Պ. Ժանտէ սպանուած է.

Այդ հանգրուանը կեդրոնատեղին է Ֆութա-Թորօ կարեւոր երկրին եւ կը բարձրանայ գետեղերքը Մորֆիլ անուն մեծ կղզւոյն մօտ. Պրօսբլար-Ֆէտհերպ հրամանատարը հաւանելով այդ վայրին ռազմագիտական և առեւտրական կարեւորութիւնը, շինել տուաւ այդ հանգրուանը,

Պ. Ժանտէ բարեհամբոյր կառավարիչ մ'էր. իւր հրամանին ներքեւ եղող միւս հանգրուանները չրջելու ժամանակ սպանուած է. Երբ Աբէրէ կը գտնուէր Թուքուլէօրի բնիկ մը իրեն խնդրագիր մը մատոյց իւր մասին տրուած մէկ վճիռը ետ առնուելու, համար. Պ. Ժանտէ վճիռն արդարատաւ և վերահաստատեց զայն, բնիկն ալ անձամբ մեկնեցաւ. Մի քանի ժամ վերջը առանց տեսնուելու Պ. Ժանտէի քնացած խուցը կը մտնէր, և հրացանի հարուածով մը կ'սպաննէր զայն ձախ կողմէն զարնելով. եւ շրջիոթեան առաջին վայրկեաններէն օգուտ քաղելով խոյս տուած է, թէպէտ ձիաւորներ հանելով բռնած են զայն ու մահու պատիժը գործադրած.

Աբէրէ շատ փոքր գիւղ մ'է և մէկ Պլօխովզ մը ունի. Պլօխովզ կը կոչեն գիւղերու պահականոցներն որք բարձր ժայռերու վրայ կամ երկայն ու գետնին ամրապէս գամուած ցիցերու վրայ շինուած են, որու համար նաեւ Պլօխովզ (ժայռի տուն) կ'անուանեն. Աբէրէի Պլօխովզը Պրիէր որ լ'ին հրամանատարը չենել տուած է. Այս զինուորական հանգրուանին հրամայողն է ենթասպայ մ'որ իւր հրամանին ներքեւ ունի հեռագրական պաշտօնեայ մը, մի քանի զինուոր և Սենեկալցի հրացանաձիգներ. Ողողմունք Աբէրէ հանգրուանին ալ կը սպառնան. Արդէն 1886ին Ֆէտհերպ Ֆրանսայի կառավարութեան մատուցած մէկ տեղեկագրին մէջ կը պարզէր այս վերին-Գեռի շրջակայքը գտնուող հանգրուաններուն վտանգաւոր վիճակը և կը խնդրէր կարեւոր միջոցներ ձեռք առնուլ դոցա պաշտպանութեանը համար.

* *

Այս առթիւ հարկ կը դատեմ մի քանի կենսագրական տեղեկութիւններ տալ Ֆետհերպ զօրավարին վրայ որուն մահուան տարեդարձն է մի քանի օր առաջ. 1889 սեպտեմբեր 29 ին մեռաւ երկար եւ տառապագին հիւանդութենէ այս մարդը, որուն համար բնութեան երեք զօրաւորագոյն տարերք, հուր, սուր և ջուր, աննշան մը նացած էին.

Ֆեռհերպ 1818 ին Ֆրանսայի Լիքաղաքը ծնած է, որով ըսել է 71 տարեկան էր երբ մեռաւ.

1832 ին 20 տարեկան Բազմարուեստեան վարժարանը մտաւ. Յետոյ Այէերիա եւ Կուատլուբ զրկուեցաւ. 1852 ին Սենեկալ գնաց եւ յաղթութեան մէջ մեծ տեղ մը դրաւեց, և 32 տարեկան գնդապետի աստիճանաւ այդ աճեցուն գաղթականութեան կառավարիչ կարգուեցաւ.

Զորս տարուան մէջ այդ ստացուածոց սահմանները գծեց, ապահովութիւնը վերահաստատեց եւ էլ հաճ էօմէր մինչեւ Նիկեր քշեց.

Յետոյ այդ գաղթականութեան անդորրութեանը հոգ տանիլ սկսաւ, Տաքար Նաւահանգիստը շինել տուաւ եւ Սէն-Լուին զարգարեց. Սակայն այդ միջոցին առողջութիւնը խանգարուեցաւ, եւ 1860 ին այլուր փոխադրուիլ ուզեց. Բայց երկու տարի վերջ դարձեալ Սենեկալ դարձաւ զոր այնչափ կը սիրէր. 1870 ին երբ Ֆրանքոբրուսական պատերազմը ծագեցաւ Ֆետհերպ Եւրոպա կանչուեցաւ եւ հիւսիսային բանակին հրամանատարութիւնը իրեն յանձնուեցաւ. Այդ ահագին պատերազմին մէջ Սարինեի, Աշիէ-լը-Կրան եւ վերջապէս Պարոմ ճակատամարտները չահեցաւ.

Սօմի նահանգին մէջ 107,213 ձայնով Ազգային ժողովին մէջ երեսփոխան ընտրուեցաւ, զոր մերժեց հիւսիսային բանակին գլուխ մնալու համար. 1876էն ի վեր մինչ ցմահ ծերակուտի անդամ ընտրուած էր. 1879 ին կառավարութիւնը Պատուոյ Լեգէոնի առաջին աստիճանը շնորհած էր իրեն. Արդէն շատեր կը յիշեն թէ ի՛նչ ազգային ցոյցերով թաղուեցաւ այս զօրավարին մարմինը. Վ. ԴԱԼԲԱՔՃԵԱՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԾ ՆԱՍԻՊ ԱԼԻՖԵԱՆ ԷՖ.

Մայրաքաղաքիս ազգային նշանաւոր ատամնաբոյժներէն Նասիպ էֆ. Ալիքեան պատիւ ունի ծանուցանել արգոյ հասարակութեան որ այս անգամ իւր գործատեղին հաստատած է Ղալաթիա Սօսիէթէ ծէյնէրալ դրամատան դիմացը ծերեմեան խանի վերնայարկը. կը խոստանայ ակռայ քաշել առանց ցաւ իմանալու. Ակռայի ցաւերը իր նորահնար դեղերովը անմիջապէս անցընել. Ակռայ լեցնել ամենայն ամրութեամբ և հանգստութեամբ. Շինծու ակռայ շինել քաղուլի վրայ մէկէն մինչեւ երեք ակռայի երկերկու մէճիտ և անկից վեր հատը մէյմէկ մէճիտի. յէր. ոսկիի վրայ ակռայ շինել տալ ուզողներու համար ալ սակարկութիւն կ'ընէ. Այս հաւասար ըլլալով քաղաքիս ամենէն նշանաւոր օտարազգի ատամնաբոյժներուն կարի սուղ շինածներուն թէ՛ արհեստի թէ՛ նիւթոյն և թէ՛ գործածութեան մասին. բայց ի կիրակի օրերէ, ամեն օր ժամը 4էն մինչեւ 11 ըստ տաճկաց, պատրաստ է այցելութիւն ընդունելու.

2—8

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՂԱՆԱԿ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՏԱՐԻ

Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Բարեփոխեալ եւ յոյժ ճոխացեալ

Վա-երացեալ յՈ-սա-ա-ա. Խ-ր-ի-ր-ա-ց Ե ընկալեալ ի Մէ-ա-ջ-ա-ր-ա-ն-ա-ց

Յ. Թ. Հինգլեանի սոյն երկասիրութիւնը՝ մէկ հատիկ իւր տասակին մէջ ինքզինք կը յանձնարարէ արդէն այն ջերմ ընդունելութեամբ ուր արժանացած է պաշտօնական ձեռնհաս մարմնոց և ուսուցչաց կողմանէ. Այս Բ. տպագրութիւնն առաթիւ գործը բաձնուած է երկու մասանց, որոց առաջինը ֆրանսերէնէ ի հայ թարգմանութեան. և երկրորդն՝ հայերէնէ ի ֆրանսերէն թարգմանութեան նուիրուած է. Շահանդները փոխուած են մեծաւ մասամբ, և անոնց տեղ դրուած աւելի պարզ ու հետաքրքիր հրահանգներ՝ թուովաւելի ստուար, նոր կանոններ ու ծանօթութիւններ աւելցուած են՝ աւելի պարզ կերպով բացատրուած, իւրաքանչիւր հրահանգէ վերջ դրուած են խօսակցութիւններ, և այլն, և այլն, այնպէս որ գործը նախորդ տպագրութեան կրկին ծաւալն ստացած է իսկ գնոյն վրայ Մէկ զրուշի ամենաէժան յաւելումը միայն եղած է։ Ա. տպագրութեանն գինն էր ՀՂՐուշ Բ. տպագրութեանն է 6 զրուշ։

Անոնք որ սոյն գործոյն Ա. մասն, այն է «նոր դասագիրք ֆրանսերէն շարադրութեանն ունին զրգէն, կրնան միայն երկրորդ մասն ունենալ, այսինքն հայերէնէ ի ֆրանսերէն թարգմանութեան մասն, որ ուրոյն կը վաճառի 3 զրուշի։ 158

ԱԶԴ

ԹՕՄԱՍ ՈՒԻԼՍՈՆ ԵՒ ԸՆԿ. ՇԱԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Սէրենդէ չոգենաւը, նաւապետ Թօլման, ընդհանուր վաճառքով Հալէպ մեկնած է ամսոյն 6ին՝ ուղղակի Պոլիս գալու համար, և ամսոյս հոկտ. 8|20ին ստամբուլ։

ԶՐՍԲՈՒԺԱՍԱՆ ՄԵԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼՍՈՑ

Բերա, Սաքրը աղամ, Թիւ 15, 17, 19 [Ալա ճամի]

Իր տեսակին մէջ միակ հաստատութիւն յԱրեւելս

Ամէնէն զօրաւոր և կատարելագործեալ գործիներով օժտուած

Պէրճանք, հանգստութիւն և ածանութիւն ի միասին

ՏՆՕՐԷՆ՝ ՏՈՒԹՈՐ ՍԻՈՒԴԻՍ

Նոր-էկոն արդ-ուէն Բ-ի-ի-ի Բ-ի-ի-ի հիանգամանոցայ

ԼՈԳԱԱԱՆ ԵՒ ՏՈՒԺ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ

Եկեղեցականութիւն—Կախուածք—Մարմնամարզ Վարժարան—Մասաժ—Ոսկեաջրում Ջինավարժութիւն Արանց

ԿԸ ԴԱՐՄԱՆՈՒԻՆ ԵՒ ԿԸ ԲՈՒԺՈՒԻՆ

Անարիւնութիւն, խոգեալ, Ջլախտութիւն, Անկարողութիւն, Անդամալուծութիւն, Ստամոքսի հիւանդութիւնք, ևն. ևն.

Մ

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳ. ՈՍԿԻ 1,000,000

"ՖԻՆԻՔՍ"

Հիմնեալ ի Լընտըն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւել քան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրերը Անգղիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 17,000,000 Անգղ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի ցնաստուց համար։

27

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծական՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոյս, որք ունիվք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոյց կրած ցնաստներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու եզերաց Թիւ. 12, Սանտալճը խան, Գալաթիա, Աւստրիական Թղթատան վերեւ։

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ ֆռանք 8,000,000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1889 » 5,604,722
Տարեկան հասոյթ » » » » 12,773,779

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔՍ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ՖՈՒԱՆՔՖՕՐԹՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆռանք 6,250,000 Պահեստի դրամ ֆռանք 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ չոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և գրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Սոյն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 ֆռանք

Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուրքիոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Անանիատիս խան.

4

ՄԱԴԴՈՆԻ

ԿԻՍԱՀԻՊԼԸՐ

ՀՈՆԳԱՐԻՆ ԲԱՆԱԿ ԶՈՒՐ

Կալաքարային թթուուտ աղբիւր ամենամաքուր

ՍԵՂԱՆ ԼԱՆԳՈՅՆ ԵՒ ՁՈՎՈՐԱՐ ԸՄՊԵԼԻ

Հաղարներ, խռչափորի բորբոքմանց, ստամոքսի և աղեաց համար յանձնարարեալ։

Հայնրիխ Մադդոնի, Գարլսպատ և Վիեննա 604

Վ. ԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԴԱՌԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԻԿԻ

Ղալաթիա Պէօյուք Միլլէթ խան, միջազգային թղթատարատան վրայի յարկը

Այս նշանաւոր գործատունն, որ արժանաւոր համբաւ մի ստացած է ի մէջ, այս ձմեռն եղանակին առթիւ իւր վաճառքներու քանակութեան վրայ յաւելումմ մի կ'ընէ, որ արդէն բաղմաթիւ է Ցրանսական, Անգլիական, Գերմանական և Պելճիական քիչերու զանազան տեսակներով։

Հետեւաբար իւր բուն գործարանին ապրանքներուն վրայ որք են՝ օժտի համար ամէն տեսակ ճերմակեղէնք, բանուած ք, կիսագգեստք, քալէջօ, քօրսէ, թաշկինակ, սեղանի պէսպէս, շապիկ, շապկընկեր, ոտամանք, ֆլանել կանանց օրիորդաց և փոքր տղոյկանց համար զարդագործուած, աւելցած է ուրիշ տեսակ անթիւ նիւթեր բոլորն ալ քնաիր տեսակէ։

Հաստատեալ զարմանքը կը գրուէ մանաւանդ այն զգլխելուչ և զանազան տեսակ վերարկուներուն և ճաքէթներուն կանանց օրիորդաց և տղայոց, որք բոլորն ալ վերջին նորաձեւութեան համեմատ ճաշակով ու լաբերութեամբ յօրինեալ են։

Ցաւելումմ մը ըրած է նաև ապպարուած գգեստներու պատրաստութեան նորաձեւութեան վրայ որ արդէն ճոխ է այնքան, և իւր ընդարձակ արհեստանոցին շնորհիւ կրնայ կատարելապէս գոհացնել բոլոր իւր յաճախորդները նոցա ճաշակին ու բաղձանաց համեմատ ի գործ դնելով ինչ որ ապպարդրին։ Կը գտնուի նաև մինչեւ 16 տարեկան տղայոց համար ամէն տեսակ գգեստներ բարեձեւ խիստ չափաւոր գներով։

Կը ծանուցնենք մեծ և փոքր քանակութեամբ։

ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՉԵԿԱՑ 24

ՇՈՓԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԵԱՆ

Ն. ԲԱՒԲԻ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիայի և Բոմբէյի դէջ կանոնաւորապէս բանող

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաֆուտ երթալիք յառաջիկայ շաբաթուան է Սէրտասի որ հոկտ. 1ին Մարսիլիայէն և հոկտ. 23ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,

Ա. կարգ 250 ֆրանք
Բ. » 178 »

Ուղեւոր և արեւ ապրանքներ նաւագնէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն

ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՊՈՒԼ

Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միւլէթ Մոմհանէ փողոց, Թիւ 14

21

Արտաքսուեր Ա. ՏԱՄԱՏԵԱՆ.

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱՏՊ

ՃԱՆԴԱՆԻ

ԶԻՒՏ ՀԻՒԹԷՆ

ՀԱՏԻԿՆԵՐ

Տր. Կլերդաբ Ճանդանի [սանտալ սղաճ] Հատիկները, Բարիզի, Ժէրման Ակադեմիային հաւանութեամբը պատրաստուած, կը պարունակեն Զուտ հիւթը բարակ, թափանցիկ և գլուրովին դիւրալոյծ ու դիւրամարս ժէլատինեան պատեանի մը ներքեւ։

Փորձուած ապդեցութիւն մը ունին ընդդէմ միզական փամփուշտի բորբոքմանց, նոր կամ պարբերական սարափոխիկ ջերմամիզութեանց և սերմնահոսութեանց, որք մէկ քանի օրուան մէջ կը բուժին առանց ձանծրոյ հետեւանքներ թողլու։ Գլերդանի «Ճանդանի հատիկներ»ը կրնան առնուիլ ջերմամիզութեան ամէն ժամանակներու։

«Գլերդանի Ճանդանը» հոտ չունի, մարսողական գործարանաց մէջ խանգարում չառաջ չբերեր՝ մինչեւ այսօր գործածուած բարդութեանց պէս։ Գնոյն սակաւութեամբը, մատչելի է ամէն քսակներու։ Պէտք է հաւատալ բալալ թէ օրուան երօք կը կրէ Տր. Գլերդանի ստորագրութիւնը։ Արուակին կցուած է հրամանդի թուղթ մը։ Փոքրաքանակ կը վաճառուի գլխաւոր դեղատանց մէջ։—Մեծաքանակ՝ Տուն Ֆիւրի, 19, ծագով փողոց, Բարիզ, և գլխաւոր դեղավաճառանոցք։

64

ՃԵՐՄԱԿ ԱԿՌԱՑՆԵՐ

Առողջապահութիւն Բերնի

ՊՈԹՈՅԻ ՋՈՒՐԸ ‖ EAU DE BOTOT

կը պահպանէ ակռայները, կը պնդէ ընդերքը, կը զովացնէ բերանը։

ՓՆՏՌԵԼ ԲՈԼՈՐ ՊՈԹՈՅԻ ՋՈՒՐԸ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ՝ 17, Ռիւ տը լա Բէյ, ԲԱՐԻԶ։
Սակից առ՝ 229, Սէնդ-Օնօրէ

ԿԸ ԾԱԽԻՒՐ ԲՈԼՈՐ ՀԱՏԱՎԱՃԱՌԱՑ ՓՈՎ

Հարցնել նաև պէտքի վէրնիկը ՏԸ ԹՈՒԱԼԷԹ, Նրբութեամբ և բոյրովը դեղալոյց։

6 Կը գտնուի ի Կ. Պոլիս, Պօն Մարշէն, 354, Մեծ փողոց Բերայի

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՀՈՏԱՒԷՏ ՆԻՒԹԵՐ

ՔՐԱՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ, 117, ՆԻՒ ՈՒՆՏ ՍԹՐ. ԼՈՆՏՈՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ

ԼԷ ԺՈՒԱՅՕ ՏԸ ԼԱ ԳԱՌՈՆ, Նոր աբանէլի հոտ
ՖՐԱՅ Է Լ ՊԼՈՍՍՈՄ, վարդի խնձորենւոյ ծաղիկք
ԶԱՐԻՆԱ, Իտալական գոգանոյշ հոտ
ՀՈՒԱՅԻ ԼԻԼԱՔ, ճերմակ եղիւանի
ԳՈՒԼԻՕՐՈՒՍ, Նարլուկ
ԹԱՅՄՈ ՎԻՈԼԷԹ, Հնշաբոյր
ԱՍՖՈՏԵԼ, ՕՐԻԻՏԻԱ, ՉԻԲՐ, ևն.
ՀՈՒԱՅՏ ԼԻԼԻՈՐՈՒ

ԷՍ. ՊՈՒՏԷ
ՃՈՒԹԻ ԳԼԷՊ
ԹԱՅՈՒԱՆԱՔԻ
ՎԻՈԼԷԹ
ԻԼԱՆԿ-ԻԼԱՆԿ
ՄԻԼՅԷԼՕՒ
ՃԵՐՄԱԿ ՎԱՐԴ ԱԼԻ.

«Քրպպ Էբլ Պլոսսոմսի» առթիւ, Լոնտոնի Քրուբդ լրագիրը կ'ըսէ. «Եղանակին ամենէն նորելուկ հոտերէն գեղաշնչ կը համարենք Քրպպ Էբլ Պլոսսոմը, Լոնտոնի Քրուբուն ընկերութեան. կը ծախսուի թանգ ձեւով թիթեր ունեցող շիշերու մէջ։ Միւս բոլոր տեսակները կեղծ են։

ԼԱՎԱՆՏԸՐ ՍՊԼԻՏ, անգլիական աղեր լամանտոյով—«Վայելուչ նորելուկ արդուզարդի սեղանի համար. Լաւանտոյի գերընտիր անուշահոտութիւն։ Եթէ շիշը մէկ քանի վայրկեան բաց թողուս, մենակէն օդը կը մաքրուի և կը զովանայ։» Այսպէս կ'ըսէ Լոնտոնի «Էֆիկնանց Լրագիրը»։ Գերազանց պայման մին է ընդդէմ գլխու ցաւերու, հարբուխի և էն։ Կը ծախսուի թանգի ձեւով թիթեր ունեցող կանաչ շիշերու մէջ։ Միւս բոլոր տեսակները կեղծ են։

ՕԹԱԼԻՆ, փոշի։ Տիկին Ատելինա Բարդի կը գրէ. «Գոհունութեամբ կ'ըսեմ թէ ձեր Օթալինը շատ գեղաշնչ կը դանեմ. մարթին վրայ կը թողու շատ հաճելի տպաւորութիւն մը։ ԱՏԵԼԻՆԱ ԲԱՐԴԻ»

ՆՈՒՐԲ ՕՃԱՌՆԵՐ Զայրի խնձորի ծաղիկներով Սատիկ Զարբինա, Սալոն Լիլա Պլան, Սալոն Ռոզ Անկլէզ, վիոլէզ անկլէզ Անգլիական Քուլոնեի ջուր, Անգլիական լաւանդպի ջուր, Քոլտ Քրէմ և այլն։

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՅԺ—ԿՈՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՈՐ.—Վերջին քսան և հինգ տարուան մէջ ապացուցուած է թէ այս դեղը ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԴԱՐՄԱՆՆ է որ մինչեւ ցարդ գտնուած է, կատարելապէս բուժելու համար ուղեղի հիւսնդութիւններն, սեղմամտութիւն, ինքնութիւն, զանազանք, առնական կարողութեան վաղահաս կորուստ, եւ առնական այժերու կորուստն յառաջեալ ամէն գործարանական խանգարումներ։

Այր բուժէ գժուարամարսութիւնը, Ջղային եւ որսի հիւանդութիւնները, լեարդի եւ երիկամնոց հիւանդութիւններն, արեան շրջանի բոլոր խանգարումները. ընդհանուր հիւծութիւնն եւ սպառումը. կը կասեցուցէ կենսական այժերու ո եւ է կորուստ որ յառաջ եկած է ո եւ է պատճառէ։

Ջղային տկարութեան եւ սուր հետեւանաց մէջ այս դեղին ազդեցութիւնն անմիջական եւ մնայուն է Մեկամսեայ գործածութեան զգացումներն եւ սիրտերը կ'սիհանան ճշմարտապէս հրաշալի արագութեամբ մը։

ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՈՐԻ ՖՈՍՖՈՏԻՆԸ Ջղային հլաթ եւ ուղեղային գոյացութիւն կ'ստեղծէ, արեան մէջ մուծանելով կենսական և լեկտրական տարրը, Ֆոսֆորն, որ ուղեղին կեղրոնական ճշմարիտ գոյացութիւնն է Առնական կորովը կը կենդանացուցէ մարդկային ամբողջ գրութեան մէջ, մարմնոյն եւ մտքին տալով հուժկու եւ առոյգ առողջութիւն մը, այնպես որ կարելի է բոլոր պարտականութիւնները կատարել վստահութեամբ եւ գոհունակութեամբ։ Ախորժակաւոր է, կը զտէ եւ կը ճոխացնէ արիւնն եւ նոր առուգութիւն մ'աչառայ ուղեղին, Ջղային գրութեան եւ մարմանց։ Իւր վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը տեսնուի դոր ծածուած առաջին օրէն իսկ, Ջղային գրութեան եւ մտաւորական կարողութեանց նորոգուար յաւելմամբ եւ կորութեան եւ բարդութեան զգացմամբ մը զոր վարդութիւնն հիւանդը չատուց ի վեր։ Մարտոյութիւնը վերանորոգուած է։ Ախորժակը հրաշալի կերպով կ'աւելնայ։ Ուժոց պաշտօնը կանոնաւորապէս կը կատարուի։ Քունը կը լիսի հանդարտ եւ կազդուրիչ։ Դէմքը կ'կսիի լենայ, շրթունքը կը դունագորին, աչերը շողուն կը լիսին, մարթը պայծառ եւ առոյգ գոյն մը կ'առնու, մտքերը այժ կ'սատանան։

Զգուշացէք սուտ նմանութիւններէն։ Տոքթոր Լալորի ճշմարիտ Ֆոսֆոտինը պարունակեալ է մեծ շիշերուն մէջ որոնք բրիտանական կառավարութեան գրոշմը կը կրեն ու բառերով Dr. Lalors' Phosphodyne, London, England գրոշ փորագրուած։ Այս դեղին ունեցած յաջողութիւնն յառաջ բերած չարամիտ վաճառագործք եւ ֆալսակար կեղծեր։

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ Ներկայացուցչին քով,

601 Մ. ԷՍՄՈՒՆԴ ԳԱՐԱՒԱՆԵԱՆ

Ընդհանուր մթերանոց, Վոյվոտա, պահականոցին քով, կայսրան Թրամուէյից, 95 եւ 97։

ՄԱՐԱՎԻԼԻԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԵՐԱՆՈՐԳԻԶ

Ցաւեր կը լինի թորոյներն և ո և է կերպով յառաջ եկած սպիները։ Կանենացնէ ծաղի նշանները, բաներն, արեան թոցած արուցքը և այլն։

Դէմքին կրնայ երիսասարդութեան ամէն հրապոյրները։ Գեղեցիկ սեռի ներքին խնամոց համար թանկագին գիւտ։ Թուրքիոյ համար Ներկայացուցիչն է Պ. Ֆ. Պէյլիս, Ֆընտըքլիսի խան, Պոլիս։ Ընդհանուր մթերանոցն է Խանանա Գարանանա, Պալաթիոյ, Նիւքանք գաղարիսի Գոյլոսայի ջուլ—Կենդանիին գգուշանալու համար, գիտել միայն մթերանոցին։

33

ՊՈՒՏԱԲԼԷԹԻ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆ

(ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ) ԱՂԲԻՒՐ

1885ին Հունգարիոյ Մայրաքաղաքի Տիեզերական Ցուցահանդէսին մէջ յաջողութեան, մրցման կարողութեան եւ արտածման մեծ միտքն ստացած է, զոր այդ ցուցահանդէսին դարասրբոյ նշանակած էին իբր առաջին մրցանակ մաքրողական հանքայրոց համար։

Այս աղբիւր մեծագոյն մրցանակներն պատուած է ինն ցուցահանդէսի մէջ։ Կը փայլի եօթն ոսկեայ եւ արծաթեայ միտալներով։ Բայց ասոի բժշկական աշխարհին համարումը կը վայելէ իր ազդութեան և անուշութեան զարմանալի կարողութեան համար։

ՏԻՐԱՆՈՒՄ ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ աղբիւրը վերջերս դրուատուած է։ արիզի բժշկական Ակադեմիային և Լանտոնի համաձաւոր Լիրանդ-Հոսբիդալ հիւանդանոցին. բաց ասոի, այս ջուրն ստացեալ է առաջին փորձով կը լայանեն ինքզինքը։ Այս ջուրին վրայ տեսքերներ ճրիաբար կը տրուին այս ջրին բոլոր մթերանոցներու, գլխաւոր դեղատանց և Պուտապէշի գրասենեկին մէջ։

Նմանօրինակ ուրիշ ջրերու հետ շփոթութեան առաջին առնլու համար, խնդրեմ թէ միշտ փնտռել «Շրանսաս-Յոզէֆի մաքրողական Աղ» գիր ին դնուն. որ ը գտնուի ամէն շիշերուն վրայ։

ԱՂԲՈՂԱԿԱՆ ԱՂԲԻՒՐ

FRANÇOIS JOSEPH

ՊՈՒՏԱԲԼԷԹ (ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ)

Տիեզերական կերպով ընդունուած է՝ իւր անվրէպ ազդեցութեան համար։

ԱՄԷՆՈՒՐԵՔ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

ը գտնուի Տ. և Մ. Մէզիքի և Ս. Քրիսդիսէս Պոլիս, Ս. Գասդորիատէս և Ա. Թիթոս Գալաթիա, Ճ. Քանդուլ ի Բերա, Թուրքիոյ համար գործակալն է Պ. Ֆ. Պէյլիս, ի Պոլիս։

34

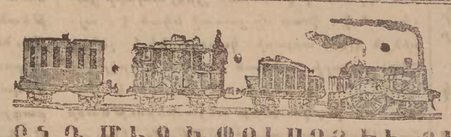

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵԻԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՋԷ

Սկսեալ ի 1 Հոկտեմբեր (Ն. Տ.) 1890, մինչեւ ցնոր ծանուցութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՋԷ

ԹՈՒՌՔԱՀԱՅԵՐԷՆ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	6	8	10	52	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46
	Առաւօտ												Իրիկուն									
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս	6 30	7 ...	7 30	7 50	8 30	9 ...	9 30	10 ...	10 30	1 ...	11 30	12	1 30	2 ...	2 30	3 ...	4 ...	4 30	5 ·	5 30	6 ...	6 30
Գում—գաբու	6 39	7 9	7 39	8 8	8 39	9 9	9 39	10 9	10 39	11 9	11 39	12 9	1 39	2 9	2 39	3 9	4 9	4 39	5 10	5 4	6 9	6 40
Եէնի—գաբու	6 43	7 13	7 43	...	8 43	9 13	9 43	10 13	10 43	11 13	11 43	12 13	1 43	2 13	2 43	3 13	4 13	4 43	5 14	5 44	6 13	6 44
Տաւուտ փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Ղամամիա	6 49	7 19	7 48	...	8 49	9 18	9 49	10 19	10 49	11 18	1 49	12 19	1 49	2 18	2 49	3 19	4 19	4 49	5 20	5 50	6 19	6 50
Եէտի—գուլէ	6 54	7 23	8 1	8 22	8 54	9 21	9 54	10 2	10 54	11 21	11 54	12 22	1 54	2 21	2 54	3 23	4 25	4 54	5 26	5 56	6 24	6 56
Մաղրիգիւղ	7 9	7 33	8 12	8 39	9 6	...	10 5	10 35	11 6	...	12 6	...	2 6	...	3 5	3 36	4 35	5 6	5 39	6 9	6 35	7 9
Այա Մեթէքանս	7 18	...	8 21	8 52	9 15	...	...	...	11 15	...	12 17	...	2 15	...	...	3 45	...	5 15	5 48	6 19	...	7 18
Քիւչիւք Զէք.	...	...	...	9 2	...	...	...	...	...	...	12 25	...	...	...	...	...	...	...	...	6 27	...	...

ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՋԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒՌՔԱՀԱՅԵՐԷՆ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	43	45	51
	Առաւօտ												Իրիկուն									
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք Զէք.	...	6 50	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	7 6	...
Այա Մեթէքանս	6 30	7 ...	...	8 ...	8 30	...	9 30	...	...	...	11 30	...	1 20	...	...	...	...	...	...	...	7 6	...
Պագրիգիւղ	6 40	7 10	7 40	8 11	8 40	...	9 40	10 10	10 40	...	11 40	...	1 30	...	2 30	...	4 ...	...	5 30	6 ...	...	7 18
Եէտի—գուլէ	6 52	7 22	7 51	8 23	8 52	9 26	9 53	10 24	10 53	11 26	11 53	1 24	1 40	...	2 40	3 10	4 10	4 40	5 40	6 10	6 40	7 43
Ղամամիա	6 56	7 26	...	8 26	8 56	9 29	9 57	10 28	10 57	11 29	11 57	1 28	1 53	2 26	2 53	3 24	4 24	4 53	5 54	6 23	6 53	7 57
Տաւուտ փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	1 28	1 57	2 29	2 57	3 28	4 28	4 57	5 58	6 27	6 57	...
Եէնի—գաբու	7	2	7 32	...	8 32	9 2	9 34	10 3	10 34	11 3	11 34	12 3	1 34	2 3	2 34	3 3	3 34	4 34	5 3	6 4	6 33	7 3
Գում—գաբու	7	8	7 38	7 59	8 38	9 8	9 38	10 8	10 38	11 8	11 38	12 8	1 38	2 8	2 38	3 8	3 38	4 38	5 8	6 8	6 38	7 8
Կ. Պոլիս	7	16	7 46	8 7	8 46	9 16	9 46	10 16	10 46	11 16	11 46	12 16	1 46	2 16	2 46	3 16	3 46	4 46	5 16	6 16	6 46	7 16

Փոքր ծարերն անխիտ կ'ընդունուին ամէն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծարքը Պոլսէն Մարմարիւղ կամ Սալի հեռի կայարանաց մինչև բանող կառախմբոց մէջ միայն ընդունուին. Թիւ 1 և 2 կառախումբերն ունին Ա. Բ. և Գ. կարգի վագոններ. միւս կառախումբերն ունին միայն Բ. և Գ. վագոններ։

15